

Rok 1991

Politická situácia v obci

Ruch a pohyb prejavujúci sa na Slovensku vo všetkých spoločenských a hospodárskych skupinách neobchádzal ani našu obec Varín. Nové zákony a nariadenia sa snažil každý občan využívať a uplatňovať v praxi v prospech seba a získať čo najvhodnejšiu východiskovú základňu postavenia či už v politike, alebo v spoločenskom a hospodárskom živote. V politickej situácii podľa výrokov jednotlivých štátnikov a následných opatrení začala sa prejavovať neistota. Vzťah ku poľnohospodárstvu sklamal pracovníkov jednotných roľníckych družstiev, rozpínavosť spojená až s drzosťou maďarskej menšiny na južnom Slovensku, ktorá šla tak ďaleko, že napísala pohoršujúci list na Biskupský úrad v Nitre a celý rad akcií na juhu Slovenska proti slovenským občanom vzbudzoval odpor, ktorý sa prejavil aj v našej obci zasielaním petícií.

Z politických strán bolo najsilnejšie Kresťansko-demokratické hnutie, podľa výsledkov volieb. Sklamaním pri hlasovaní o jazykovom zákone v parlamente spolu s VPN – Verejnosť proti násiliu začala strácať v obci dôveru a internacionálne presadzovanie spolu s nahrávaním maďarskej menšiny nedôvera vzrastala natoľko, že VPN v obci zanikla a v KDH aj pre vnútorné nezhody nastal pohyb členov. Slovenská národná strana, hoci pri hlasovaní do parlamentných volieb bola treťou najsilnejšou, pre liknavý prístup funkcionárov do obecného zastupiteľstva nenavrholi ani jedného kandidáta za SNS a týmto sa rozšírili priestory pre poslancov KDH, ktorí to plne využili. Nová strana – Hnutie poľnohospodárov malo slabé zázemie a zastúpenie malo len zo zamestnancov JRD, ktorí začali pociťovať krivdu zo strany vlády. Vážnejšie nemohli ovplyvniť rozhodnutia prijaté na úrovni obecného zastupiteľstva. Ostatné strany ako KSS, SDĽ stáli zatiaľ v úzadí, stiahnuté a neodvážili sa presadzovať ich politickú líniu.

Hospodársky život v obci sa pestrosťou rovnal politickému daniu. Vedenie obce podnikalo kroky pre vrátenie pozemkov a budov v rámci privatizácie, zriaďovali sa nové obchody a prevádzky, živnosti a o svoje sa domáhal aj bývalý Urbársky spolok. Získavanie majetkov prechádzalo do súdnych sporov, ako tomu bolo medzi TJ Fatran Varín a MNV Varín o Chatu pod Jedľovinou a ďalšie. Podľa dominantného politického zastúpenia v obci sa robili privilégia spoločenským organizáciám s prihliadnutím na ich zastúpenie vo vedení. Takto nasmerované opatrenia sa prejavili v závodoch, v škole, v spoločenských organizáciách a zásah neobišiel ani rím. – kat. farský úrad vo Varíne. V obci dochádza ku opatreniam zo strany obecného predstavenstva ku postupnej likvidácii stôp po socializme, napr. premenovanie ulíc, zmeny v škole, obnovenie obecného znaku, oživenie tradície jarmokov, Mikuláša a iné.

V priebehu roka sa prejavovali pohyby v obecnom zastupiteľstve v politických stranách a vytvárali sa i nové, z ktorých bolo najsilnejšie Hnutie za demokratické Slovensko a dalo o sebe vedieť aj svojim programom. Dôvodom zmien bolo buď, nezvládnutie zverených úloh, nenaplnením predstáv členov v strane alebo vnútorné nezhody. Hľadanie sa a hľadanie svojich záujmov prebiehalo po celý rok.

Rokovanie obecného zastupiteľstva a jednotlivých udalostí v roku 1991

- 1. januára 1991** - mal starosta obce novoročný príhovor v miestnom rozhlase, v ktorom poďakoval za spoluprácu a dôveru, ktorá mu bola preukázaná v novembrových voľbách v roku 1990.
- 3. januára 1991** - na riadnom zasadnutí rady MNV boli stanovené zásady odmeňovania. Starostovi sa ponecháva plat do konca I. Kv. 1991 z predchádzajúceho obdobia. Zástupca starostu ako neuvolnený obdrží za výkon vyplývajúci z funkcie 1200 Kčs. Predsedovia komisií a členovia rady budú odmeňovaní vo výške 100 Kčs mesačne. Pracovníkom

obecného úradu zostáva mzda z predchádzajúceho roku. Prednostovi obecného úradu sa schvaľuje plat 4 400 Kčs mesačne.

Návrh rozpočtu príjmov pre rok 1991 bol 1 478 698 Kčs.

Návrh rozpočtu výdajov pre rok 1991 bol 2 012 000 Kčs.

Ako deficit sa javil 533 302 Kčs. Bolo uložené predsedovi MNV požiadať a rokovať o dotáciu. V ďalších bodoch rokovania sa prejednával návrh na zriadenie obecného policajta, povolenie p. Synákovej Márii o zriadenie kaviarne v bývalom „Siroťinci“, úpravou potoka v Hlbokom, ktorý zaplavuje okolie. Do zriadeného klubu dôchodcov sa schvaľuje vedúca p. Schmidtová Katarína, ktorá bola schválená do funkcie riaditeľky Kultúrneho strediska Varín namiesto p. Tichej Márie, ktorá odchádza na materskú dovolenku. Funkciu riaditeľky preberá dňom 21. 2. 1991. Robili sa prípravné opatrenia pre zavedenie kábelovej televízie.

2. februára 1991 - valné zhromaždenie Miestneho odboru Matice slovenskej, na ktorom sa zúčastnil tajomník Matice slovenskej z Martina – PhDr. Tomáš Winkler.

7. marca 1991 - na zasadaní rady sa prerokovávala príprava plynofikácie časti Záriečie a ukončenie plynofikácie v časti Hájik po železničnú stanicu za podmienok združenia prostriedkov od ČSD Varín. Pripravovala sa verejná dražba objektov Odevy, Opravovňa obuvi, ďalšie objekty ako Kumunál a Pohostinstvo Kriváň a rada MNV požiadala o vyčlenenie z privatizácie, o ktoré má záujem obec Varín. Predseda privatizačnej komisie JUDr. Tóth. Do školskej rady vo Varíne za obecné zastupiteľstvo boli delegovaní : Ing. Marián Schmidt a Peter Noga. Na záver bol podaný návrh na zmenu názvu ulíc.

14. marca 1991 - rokovanie rady bolo zamerané na zdroje príjmov do obecnej pokladne. Za psa sa bude platiť poplatok 100 Kčs, za používanie verejného priestranstva jednorázové – 10 Kčs/m², za prechodné ubytovanie v chatách 5 Kčs za osobu a noc, lokalizačný poplatok max. 20% ročného nájmu, z predaja alkoholu a tabakových výrobkov pre štátnu pokladnicu 10% a 5% od súkromníkov. Poplatky zo vstupného – 10%. Podrobne sa prerokovávala otázka posúdenia doterajšieho pomenovania ulíc a spracovania návrhu premenovania v obci Varín. Bola poverená komisia za obecný úrad : Anton Cvacho, Emília Cvachová a za Miestny odbor Matice slovenskej Emil Cvacho. V ďalšom bode sa prerokovávala ekológia a riešenie odpadových vôd, septikov a skladovanie maštalného hnoja v Skotni. Starosta informoval členov rady o rokovaní s Okresnou správou spojov o televíznom vykryvači, čo môže len obec z vlastných zdrojov.

4. apríla 1991 - rada sa zaoberala privatizáciou Pohrebništva Varín, ktoré preberá Jozef Bugáň, Odmeňovanie bude dostávať od obecného úradu a to 50% z inkasa poplatkov za pohrebné služby. Dražbou ostatných objektov, Obuvi na Martinčekovej ulici, kde bola výkričná cena 275 000 Kčs, Zelenina na Námestí sv. Floriána s cenou 16 000 Kčs, Kovoslužba – opravovňa televízorov a elektrospotrebičov na Hrnčiarskej ulici s cenou 120 000 Kčs a zriadením obecnej tržnice odkúpením domu p. Horeckého za dohodnutú cenu 14 678 Kčs.

11. apríla 1991 - Na zasadaní rady sa Jozef Synák vzdáva poslaneckého mandátu MNV za KDH a dôvodom bolo nedorozumenie v politickom hnutí, z ktorého zároveň vystupuje. Po odstúpení nastúpil Pavol Hlávka za poslanca s najväčším počtom hlasov za poľnohospodárstvo. V bode zmeny názvov ulíc predkladal návrh a zdôvodňoval Emil Cvacho. Rada MNV predložila návrh na názvoslovnú komisiu pri ONV v Žiline. V treťom bode rokovania sa rozoberala príprava oživenia urbáriátu a spolupráca s obecným úradom.

25. apríla 1991 - sa prerokovávali organizačné opatrenia pre delimitáciu prevádzok stolárstvo a zámočníctvo, ktoré sa uskutočnilo 29. a 30. 4. 1991. Starosta obce informoval o akcii prihlasovania sa účastníkov na napojenie kábelovej televízie. Mládež, organizovaná v ČSM, ktorá sa schádzala v klubovni v starej Rím. – kat. škole, mala nevhodné chovanie a na

ich mravy boli početné sťažnosti. Na základe týchto bol predseda ČSM pozvaný na pohovor a poverení členovia dozerali na ich činnosť. Vážne starosti spôsobovalo znečisťovanie obce a vysýpanie smetí po rôznych lokalitách, k čomu sa prijali príslušné opatrenia.

8. mája 1991 - sa rada zaoberala koncepciou výstavby obce, s prihliadnutím na životné prostredie. Z tohto pohľadu bola obec rozdelená na časť poľnohospodársku, rekreačnú a lesnú, priemyselnú a dopravnú, na ktoré sa postupne spracovávali štatúty. V tejto súvislosti sa rozhodli pre obnovenie starého znaku obce Varín a to na pečatidlách a malých listoch Madonu s dieťaťom. Na úseku výstavby sa rozoberali posledné práce na Dome smútku, vodovodnej prípojky a ich kolaudácia, Vedúcej klubu bol zvýšený plat o 300 Kčs.

29. mája 1991 - na rokovanie rady sa dostavil riaditeľ Okresnej správy cestovného ruchu Ing. Klika, ktorý informoval o perspektívach výstavby verejného táboriska vo Varíne. Verejné táborisko sa zmení na Autocamping, ktorý bude prevádzkovať šesť ubytovacích chatiek pri plnej kapacite v autocampingu, cca 650 stanových miest. Zatiaľ sa javia problémy s výstavbou chatiek a čističkou odpadových vôd. Za ZŠ Varín došla na rokovanie PaDr. Boleková, ktorá informovala o zložení rady školy, v ktorej je 14 členov. Rada školy navrhuje za kandidáta do funkcie riaditeľa Mariána Trizuljaka. K návrhu mal pripomienku zo strany poslancov MNV Chabada so zdôvodnením, že celková úroveň školy klesá. Z uvedeného dôvodu navrhuje za nového riaditeľa školy Mgr. Alžbetu Paučinovú. Za zástupcu riaditeľa navrhuje Jozefinu Galčíkovú. V dôsledku nezamestnanosti rodičov sa znížil počet detí v Detských jasliach Varín. Rada rozhodla, že MŠ na Námestí sv. Floriána bude zrušená a v prevádzke bude MŠ na Hrádku. Rozšírením objektu Autocampingu sa zlikvidovalo detské ihrisko na Kamencoch. Rada rozhodla, že sa vybuduje nové, za rodinnými domami pri rieke Varínke južne od vysokého napätia.

29. mája 1991 - vážny problém sa prejavil v znečisťovaní spodných vôd na Hviezdoslavovej ulici v dôsledku netesnosti kanalizácie, do ktorej bola vypúšťaná voda z pracovne. Po rozbere pitnej vody zo studní súkromných domov sa budú robiť ďalšie opatrenia. Ďalšie znečisťovanie bolo zistené zo strany bytoviek Štátnych lesov, keď čistička odpadových vôd neplnila svoje poslanie. Budovu starého kina Kriváň s pohostinstvom a dvorom prihlásila príbuzná po Františkovi Bučkovi, ktorý bol pôvodný majiteľ, o vrátenie vlastníctva a zároveň po získaní majetku tento odpredala súkromníkovi. Obec nemala v tom čase finančné prostriedky a zápasila s problémami pri dokončení zdravotného strediska. Rada na zasadaní schválila 500 Kčs ako reprezentačný fond.

27. júna 1991 - po anonymných listoch z radov niektorých farníkov sa biskupský úrad v Nitre rozhodol pána farára Jozefa Šurába preložiť do inej farnosti. Rada MNV sa rozhodla písomne požiadať biskupský úrad o zmenu rozhodnutia a ponechanie terajšieho pána farára vo Varíne. Žiadosti MNV nebolo vyhovené. V druhom bode bolo rokovanie zamerané na výstavbu rodinných domov v časti Kamence, keď miesto radovej zástavby sa táto pozmení na výstavbu individuálnu. Cestu v doterajšej radovej výstavbe zabezpečí Doprastav Žilina, avšak pred výstavbou cesty zabezpečiť verejné osvetlenie. Predseda MNV znovu požiadal radu o zvýšenie reprezentačného fondu z 500 Kčs na 1000 Kčs mesačne, čo rada schválila. Schválené boli osobitné odmeny pracovníkom vykonávajúcim civilné obrady – sobáše, uvítanie detí do života a životné jubileá. Pre pružné vybavovanie obecných úloh rada odsúhlasila zakúpenie osobného motorového vozidla Škoda Favorit, ktorý je majetkom obce pre potreby obecného úradu.

Rada schválila žiadosť pre podnikanie p. Pojezdalu zameranú na pneuservis a stavebné práce. Okresný úrad národného zdravia podnikal celý rad opatrení pre získanie nedokončeného zdravotného strediska vo Varíne. Obecný úrad kategoricky odmietal odovzdať stavbu OUNZ

Žilina s tým, že to bola stavba budovaná v rámci akcie „Z“, na ktorej odpracovali občania stovky hodín bezplatne ako brigádu a časť sa investovala zo zdrojov obecného rozpočtu.

1. augusta 1991 - podnikateľ Pavol Sauer otvoril prevádzku autodopravy a zaviedol predaj ložísk s príslušenstvom. V zariadení zamestnal celkom 5 osôb.

8. augusta 1991 - keďže ani po niekoľkých osobných rokovaníach s OUNZ Žilina nedošlo k dohode, rada MNV sa rozhodla zaslať list vo veci ponechania stavby zdravotného strediska pre obec na Ministerstvo financií a Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky. Osamostatnením sa Nezbudskej Lúčky v priebehu mesiaca augusta dochádza ku delimitácii dokladov týkajúcich sa Nezbudskej Lúčky, jej majetku a majetku Základnej školy Varín.

Zahájená bola výstavba plynofikácie Varín II. etapa, ktorej vedúci bol schválený Ing. Ján Ďurana a stavebný dozor Jaroslav Tulec, ktorý dozeral aj nad výstavbou miestnych komunikácií. Rada schválila žiadosť o zriadenie pobočky Úradu práce vo Varíne. Pre oživenie tradícií a privilegovaných stredovekých práv, rozhodla sa uskutočniť Ondrejský jarmok – 30. novembra 1991 v sobotu pred prvou adventnou nedeľou. Organizovaním jarmoku bol poverený Miestny odbor Matice slovenskej vo Varíne. Za hladký priebeh a organizáciu bol zodpovedný predseda MO MS. Za mýtnika – vyberača poplatkov bol schválený Anton Akantis na jeden rok.

1. septembra 1991 - bola otvorená predajňa INTOS na Martinčekovej ulici so sortimentom obuvi, galantérie, nábytku a umelých kvetov. Majitelia sú Peter Zicho – bytom Varín a Ing. Ján Papan – bytom Lietavská Lúčka. Nábytok je možné záväzne objednať podľa katalógu a termínom dodania.

15. septembra 1991 - odkúpil na verejnej dražbe 30. 7. 1991 predajňu potraviny PRIMA I. na Záhumní Anton Panáček, ktorý po opravách predajne túto otvoril 15. 8. 1991. Sortiment tovaru predstavoval mäso, mäsové výrobky, zelenina, ovocie a drogéria. Zamestnáva štyri pracovné sily.

5. septembra 1991 - sa hodnotila činnosť Kultúrneho strediska a knižnice od začiatku roka, v ktorej pracujú dve pracovníčky na dve zmeny. S prípravou kupónovej privatizácie sa zriadil úrad rozpočtovej techniky pre registráciu kupónových knižiek. Úrad bol zriadený nad opravovňou televízorov na I. poschodí /Blahovec/ na Hrnčiarskej ulici. Úrad sociálnych služieb v kúrii na Námestí sv. Floriána – Schwarzerovec. Stará škola pri kostole bola pridelená na činnosť Slovenského skautu Varín a bude slúžiť ako Dom skautov. Pre rehoľné sestry, ktoré došli do Varína, uvažovala rada MNV umiestniť v dome Sirotskovec – Martinčekovec a ako druhý návrh bol umiestniť ich v priestoroch starej pošty. Ku konkrétnemu záveru nedošlo a problém zostal otvorený. Ďalej sa rozhodlo, že plynofikačná sieť sa rozšíri až ku železničnej stanici, ktorá prispela do združených prostriedkov čiastkou 400 tisíc Kčs.

1. októbra 1991 - sa poslanec KDĽ Peter Noga vzdal poslaneckého mandátu a namiesto neho postúpil s najväčším počtom hlasov Rudolf Beniač. V rámci privatizácie vznikol majetkovoprávny spor o chatu Fatranku pod Jedľovinou, ktorú obhospodárovala TJ Fatran Varín. Chata sa budovala svojpomocne, na ktorú obdržala Telovýchovná jednota finančné prostriedky od Ministerstva obchodu a cestovného ruchu, avšak na dokončovacie práce prispievala aj obec z rozpočtu. TJ mala chatu vo vlastníctve, túto spravovala, avšak obec v snahe získať príjmy – zisk z chaty do rozpočtu si uplatňovala dodatočné právo na vlastníctvo, v dôsledku čoho vznikli rôzne rokovania s vyostrením sa i súkromných vzťahov. Pred zimným obdobím rada schválila hliadky z členov požiarného zboru, ktoré kontrolovali stav komínov pred zimným vykurovacím obdobím.

31. októbra 1991 - rada schválila pracovníkom obecného úradu valorizáciu miezd za II. kvartál o 22% a za III. kvartál o 29%, za IV. kvartál 29%. Strojníkovia požiarneho zboru – Kupčuliakovi zvýšili mesačnú odmenu na 560 Kčs za údržbu hasičskej techniky. Odsúhlasila zakúpenie magnetofónu do hodnoty 7 tis. Kčs pre MO MS a schválila do funkcie kontroly obce Emila Vojteka, keď pani Kekeliová podala abdikáciu.

6. novembra 1991 - Drogerii š. p. Žilina vrátil v rámci reštitúcie znárodnenú budovu a obchodné priestory majiteľovi MVDr. Drahomírovi Skuteckému, ktorý pokračoval v predaji sortimentu drogérie – parfumérie, mydiel, práškov na pranie a sortiment postupne rozšíril o potraviny. Zamestnával dve pracovné sily.

30. novembra 1991 - podnikateľka, p. Edita Bulejčíková, otvorila predajňu Obuv – Fatra so sortimentom obuv pánska, dámska, kožená galantéria, peňaženky, dáždnyky a rôznych galantérny tovar. Zamestnáva dve pracovné sily.

30. novembra 1991 - sa uskutočnil po 43 rokoch prvý Ondrejský jarmok. Na jarmoku prevládala predvianočná ponuka vrátane fujary a rôznych iných domácich potrieb. Jarmok spestrilo folklórne vystúpenie dievčat MO MS a spevácka skupina z Nezbudskej Lúčky. Organizovaním jarmoku bol poverený v plnom rozsahu MO MS Varín, Oživila sa tradícia privilégií jarmokov, ktoré Varín dostal už v roku 1340 a od neskorších kráľov rozmnožené.

11. decembra 1991 - rada prerokovávala registráciu o založení Hnutia za demokratické Slovensko /HZDS/ vo Varíne so žiadosťou o pridelenie priestorov. Za správcu lyžiarskeho vleku schválili Františka Sporinu. Zaoberala sa sociálnou výpomocou občanom odkázaným pre túto pomoc a to do výšky 20 Kčs. Vyhovené bolo žiadosti o odpredaj pozemku pre výstavbu pekárne a predaja potravín za 70 Kčs za 1 m². Schválilo sa zriadenie predajne Ing. Vladimírovi Paniakovi. Zamietla sa žiadosť o pridelenie priestorov na kultúrnu činnosť Miestnemu odboru Matice slovenskej vo Varíne.

Predseda komisie ochrany verejného poriadku Pavol Chabada informoval o priestupkoch za rok 1991. Spory, ktoré riešili, boli z úseku výchovy detí a trestov ukladané rodičmi, spor o spoločný majetok, písanie anonymných listov a osočovanie, urážka na cti, neoprávnené používanie vozidla v podnapitom stave, nevhodné občianske spolužitie, susedské spory, ublíženie na tele v podnapitom stave, opilosť a odcudzenie drobných predmetov.

Pohyb obyvateľov v obci v priebehu roka 1991

Stav obyvateľov ku 1. januáru 1991 = 3 038.

Počet narodených za rok 1991 = 53.

Zomrelo v priebehu roka 1991 = 21.

Prišľahovalo sa do obce v roku 1991 = 33.

Počet vystáňovaných z obce v roku 1991 = 60.

Stav ku 31. decembru 1991 = 3 043.

Hospodárenie obecného predstavenstva s finančnými prostriedkami za rok 1991

Plnenie príjmov a výdavkov obce Varín za rok 1991

Príjmy	Čerpanie za rok 1991 v Kčs	% čerpania rozpočtu
Vodné a stočné	4 753	91,40
Miestne poplatky	489 027	
Komisia ochrany verejného poriadku	350	23,00
Príjem z budov v správe MNV	76 285	117,00
Nájom za nebytové priestory	49 277	229,00
Cintorínske poplatky	7 504	

Domová daň	85 432	85,40
Poplatky za psy	11 520	144,00
Podiel na dani zo mzdy	1 447 908	128,40
Podiel od poľnohosp. organizácií	147 290	100,00
Príjem celkom	2 319 165	157,00

Výdavky	za rok 1991 v Kčs	% plnenia z rozpočtu
Ostatná vodohosp. činnosť	71 627	28,00
Obecná správa ciest	109 272	31,20
Závodné stravovanie	6 123	40,80
Požiarňa ochrana	36 422	145,60
Školenia pracovníkov a poslancov	2 710	12,30
Telovýchova a šport	12 027	24,00
Dotácie pre kultúrne stredisko	361 243	129,00
Ostatná činnosť v kultúre	9 162	62,00
Starostlivosť o starých občanov v klube dôchodcov	24 764	33,90
Mimoriadna sociálna pomoc	31 500	63,00
Bytové hospodárstvo	114 179	42,70
Verejné osvetlenie	137 751	68,80
Verejná zeleň	9 900	66,00
Pohrebništvo	6 798	35,70
Odstraňovanie kanalizačného odpadu	46 681	186,70
Poslanci obec. zastupiteľstva	23 725	158,00
Správa obce	729 335	158,00
Výdaje spolu	1 733 219	88,30

Z investičných prostriedkov bolo prestavané :

Zdravotné stredisko zo združených finančných prostriedkov	1 444 340 Kčs
Dom smútku z fondu rezerv a rozvoja	150 473 Kčs
Plynofikácia obce prestavaná zo združených prostriedkov	427 908 Kčs
Na miestne komunikácie bola poukázaná dotácia ako účelové prostriedky od Ministerstva	852 000 Kčs
Zostatok na bežnom účte ku 31. 12. 1991 so združenými prostriedkami na zdravotné stredisko a plynofikáciu	2 286 813 Kčs

Prečerpania na kapitole „Správa obce“ bolo v dôsledku vybudovania ústredného kúrenia do budovy obecného úradu.

Kultúrne stredisko

Rozhodnutím rady MNV dňa 21. 2. 1991 bola poverená na vykonávanie funkcie riaditeľky Kultúrneho strediska Varín Schmidtová Katarína dňom 1. februára 1991, keď doterajšia Mária Tichá odchádza na materskú dovolenku. Mimo funkcie riaditeľky je poverená vedením klubu dôchodcov.

Kultúrna činnosť sa začínala so staršou generáciou, keď už v prvých dňoch nového roku bolo novoročné posedenie členov Klubu dôchodcov s kultúrnym programom a po dobrých poznatkoch a dojmach sa stretnutie opakovalo na posledné fašiangy. V priestoroch starej kinosály sa poriadal fašiangový ples v spoločenskom odevu. Pre mladšiu generáciu sa organizovali vo februári a v apríli diskotéky, pre žiakov ZŠ tradičný fašiangový detský karneval v miestnej škole. Z príležitosti Medzinárodného dňa detí sa konalo zábavné popoludnie.

Z divadelných predstavení pre mladších sa už v januári odohralo divadelné predstavenie – Malá čarodejníca a v apríli bábkové divadlo – Gašparko na hodoch. Prednášky boli zamerané na ochranu prírody, správnu životosprávu, na liečivé rastliny a ich správne používanie, ochranu pred cievnymi ochoreniami a rôzne iné témy.

Z príležitosti Dňa matiek sa uskutočnila oslava, na ktorej sa vyzdvihla dôstojnosť a poslanie matky. Pre staré matky bolo spoločenské posedenie v klube dôchodcov. Program z príležitosti mesiaca úcty k starším sa konal v októbri. Pre deti a dospelých sa premietali náučné videofilmy. Z profesionálnych podaní martinských hercov a pestrá mozaika humoru s Ivanom Krajíčkom a Oldom Hlaváčkom.

V predvečer sv. Mikuláša sa uskutočnilo jeho privítanie a rozsvietenie vianočného stromčeka za početnej účasti detí z Varína a okolia. Z príležitosti rôznych výročí a štátnych sviatkov sa v miestnom rozhlase predniesla rozhlasová relácia. Tak tomu bolo aj pri oslave sv. Cyrila a sv. Metoda, Dňa Zeme a v októbri k výročiu republiky. Kultúrne a tematické zájazdy sa poriadali pre dôchodcov do Marianky a Bratislavy, na Pieniny, mimo územia našej vlasti to bol zájazd do Ríma, Benátok a do Zlína.

Vzdelávacie kurzy boli zamerané na klavír, ktorý navštevovalo 28 detí. Kurz hry na gitaru navštevovalo 7 detí, na akordeón 4 žiaci. Nemecký jazyk začala vyučovať pani Póčíková – súkromne ako živnosť. Kurzy si platili žiaci.

S nacvičenými skladbami sa predstavili pred vianočnými sviatkami na polročné prázdniny a na konci školského roku. Z amatérskych krúžkov aktívne pracoval miestny spevokol v počte 35 spevákov. Speváci vystupovali prevažne v rim. – kat. kostole a na oslavách s ľudovými a národnými zbormi. Spevokol viedol Jána Pavčík ako dôchodca, ktorý dochádzal zo Žiliny a vo Varíne pôsobil v rokoch 1937 – 1960. Pre jeho pokročilý vek vedenie klubu rozhodlo obsadiť funkciu dirigenta spevokolu študenta zo žilinského konzervatória, ktorý účinkoval len jeden rok a odišiel na Vysokú školu muzických umení v Prahe. Jeho odchodom sa spevokol rozšíril.

V kine Kriváň sa odohralo 180 predstavení a návštevou 11 870 návštevníkov z Varína a okolia s priemernou návštevnosťou 66 ľudí. Knižnicu navštívilo 3 167 čitateľov s počtom výpožičky 22 386 kníh. Miestne kultúrne stredisko bolo financované z rozpočtu MNV Varín. Pre rok 1991 bolo v pláne 280 000 Kčs a čerpanie 361 243 Kčs, t. j. na 129%.

Priebeh udalostí v roku 1991 v Základnej škole Varín

23. január - bol zápis do prvého ročníka Základnej školy. Zápisu sa zúčastnilo 51 detí.

16. apríla - bolo v pedagogickom zbore zvolená Rada školy na základe rozhodnutia Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Jeho novozriadená inštitúcia, ktorej cieľom je kontrolná činnosť vedenia školy ako aj forma spolupráce rodičov so školou a ostatnými školskými zariadeniami.

29. mája - došlo k zmene funkcie riaditeľa na základe rozhodnutia rady MNV. Novou riaditeľkou sa stala Mgr. Alžbeta Paučinová a zástupkyňa Mgr. Jozefína Galčíková.

27. júna - sa uskutočnila porada, ktorá vyhodnocovala školský rok 1990/1991. Vyhodnotený bol prospech 569-tich žiakov, z ktorých prospelo 567, jeden žiak neprospeľ a bol zaradený do osobitnej školy. Jeden žiak bol neklasifikovaný. S vyznamenaním prospelo 117 žiakov, t. j. 23,1%, s veľmi dobrým prospechom ukončilo školský rok 87 žiakov, t. j. 17,1%. Zo správania bola znížená známka na druhý stupeň v jednom prípade pre vymeškané a neospravedlnené hodiny.

Žiaci vymeškali celkom 29 616 hodín, čo predstavuje v priemere 52,04 hodín na jedného žiaka. Učitelia vymeškali 1689 hodín.

Rozmiestnenie žiakov z ôsmeho ročníka:

Gymnázium – prijatých 9 žiakov, Stredné odborné školy – prijatých 20 žiakov, Stredné odborné učilišťa s maturitou – prijatých 13 žiakov, Stredné odborné učilišťa bez maturity – prijatých 38 žiakov. Neumiestnené boli 2 žiačky.

Zo školy odišli pedagógovia na iné školy :

Kolmanová

Dacejová

Urmínová

Greguša

Androvičová Vincencia – na dôchodok.

Ukončenie školského roka 1990/1991 bolo 29. júna 1991.

2. septembra - bol zahájený školský rok 1991/1992 pod vedením riaditeľky školy Mgr. Paučinovej.

Učiteľský zbor doplnili:

Mäkká

Staníková

Dr. Jozef Kubovčík

Jozef Košút

Na základe počtu žiakov, učební a učiteľov boli vytvorené triedy a boli zadelení triední učitelia v tomto zložení:

1. A – Žideková, 1. B – Kyselová, 2. A – Trembošová, 2. B – Macáková, 3. A – Haráni, 3. B – Smolková, 4. A – Tropková, 4. B – Mravcová, 5. A – Boleková, 5. B – Košút, 6. A – Trizuliaková, 6. B – Andelová, 6. C – Zuborová, 7. A – Fodorová, 7. B – Skalická, 7. C – Chabadová, 8. A – Androvičová, 8. B – Kasáková, 8. C – Trnovská.

9. septembra - prvýkrát zasadala Pedagogická rada. Cieľom bolo prerokovať plán práce školy, estetiky, mravnej, telesnej, dopravnej, požiarnej výchovy, mimoškolskej činnosti, práce s talentovanými žiakmi a materiálne vybavenie školy.

Prvýkrát mohla rada odsúhlasiť klasifikáciu či neklasifikáciu výchovných predmetov. Na základe poznania pracovnej disciplíny žiakov pedagogickí pracovníci odsúhlasili kvalifikáciu predmetov. Prvýkrát bolo zaradené vyučovanie náboženstva do rozvrhu hodín.

30. septembra - sa uskutočnilo celoškolské združenie rodičov, na ktorom sa rozoberali organizačné zmeny združenia rodičov a organizácia školského roka. Bol odsúhlasený rodičovský príspevok 20 Kčs na každého žiaka. Po tomto pokračovali triedne združenia rodičov, na ktorých bol jeden rodič zvolený do rodičovskej rady, ktorá bude usmerňovať prácu rodičov.

15. októbra - sa začala krúžková činnosť a to zo zameraním na :

- prírodu
- zdravotníctvo

- basketbal
- flautu
- kvetinárstvo
- literatúru
- dejepis
- ochranárstvo
- ručné práce

1. novembra - pedagogickým pracovníkom boli zvýšené platy s ostatnými rezortmi v priemere o 350 Kčs. Na škole boli určené kritéria výšky platu podľa množstva odučených rokov a druhu vzdelania, podľa čoho sa prejavilo aj rozpätie od 220 Kčs do 440 Kčs.

4. – 6. novembra - bola zemiaková brigáda na pomoc roľníckemu družstvu v odpoľudňajších hodinách. Prvý deň sa zúčastnilo 118 žiakov a 5 učiteľov. Za jedno odpracované odpoľudnie pri zbere zemiakov bolo vyplatené 4 260 Kčs a učiteľom 25 Kčs a 25 kg zemiakov.

16. novembra - sa prejavila u žiaka 6. B triedy žltacka a celá trieda mala 6 týždňov karantény, čo značne narušilo vyučovací proces.

Žiaci sa vo svojich krúžkoch zúčastňovali na besedách o histórii Varína, poriadali sa výstavy kvetín, stolovania, balenia darčiekov, pripravili vianočný zábavný program, scény a pesničky, s ktorými sa predstavili žiakom.

December - vyšlo prvé číslo OVAR – názov Varína z roku 1384, v ktorom talentovaní žiaci prispeli svojimi prácami a poznatkami rodičov a starých rodičov, všeličo o zime, Vianociach a ich zvykoch.

V mimoškolskej činnosti sa žiaci zúčastňovali na rôznych podujatiach :

25. 1. 1991 sa ročníky 5. – 8. zúčastnili branného kurzu, 26. – 28. 2. 1991 a 5. 3. – 7. 3. 1991 sa usporiadali lyžiarske výcviky, 25. 3. 1991 sa konal Hviezdoslavov Kubín.

V okresnom kole pod titulom Výtvarný Trenčín v Žiline dňa 8. 4. 1991 v grafike žiačka 7. B získala 3. miesto. V okresnej olympiáde v športovej súťaži dňa 7. 6. 1991 v Žiline získali tri prvé miesta, tri druhé miesta a dve tretie.

Spoločenské organizácie

SKAUTI

V rámci kultúrnej činnosti bol zvolený nový zborový vodca, brat Ing. Marián Schmidt /Javor/. Vyškolení radcovia si založili tri družiny chlapcov, jedna družina – svorka vlčat, tri dievčenské družiny a jedna rodina včielok. Celý rok sa družiny pravidelne stretávali a podnikali výlety do prírody. Zobrali si na starosť park na Námestí sv. Floriána, zapájali sa do kultúrnej činnosti s programom na Deň matiek a ku dňu sv. Mikuláša. Vyvrcholenie skautskej činnosti v tomto roku bolo pod Jedľovinou pri táboření v čase od 23. 7. do 31. 7. 1991. Prvých 12 chlapcov a dievčat zložilo skautský sľub. Aktivitu rozvíjali v budove starej školy, ktorá bola pridelená obcou ako Skautský domov.

Telovýchovná jednota Fatran

Zastrešovali oddiely: futbalový, lyžiarsky, horolezecký, turistický, basketbalový a hudobná skupina. Najpočetnejšou je skupina futbalistov, v ktorej štartujú dospelí, dorastenci a žiaci. Dospelí hrali v III. triede B skupiny s klubmi z Kotešovej, Kotrčinou Lúčkou, Jablonovým, Krasňan, Nededze, Rašova, Pšurnovic, Stráže, Hlbokého, Dlhého Poľa, Strečna, Považského Chlmca a Štiavnika. Vo výkonnosti sa prejavovali značné výkyvy, ktoré boli odrazom rôznych nedorozumení nedôvery medzi centrálnym výborom TJ Fatran a futbalovým výborom, do ktorého vstúpilo predstavenstvo obce. Rozhasené vzťahy len prehlbovali

kritickú situáciu, ktorej pôvod treba hľadať v spoločenskom dianí na Slovensku. Spory medzi obcou a TJ Fatran sa začali uplatňovaním nároku obce na chatu Fatranku, ktorá bola v majetku TJ. Vzájomne vzťahy mali dopad na podporu TJ z rozpočtu obce, ktorá uhradila náklady za telocvičňu pre ZRTV a spotrebu elektrickej energie vo výške 12 027 Kčs a ostatné pozdĺžnosti, najmä na basketbalový oddiel len narastali, čo sa nepriaznivo prejavilo v neskoršom období.

Ku 1. januáru 1991 majetok TJ Fatran Varín predstavoval:

Základné prostriedky:

Chata Fatranka Varín pod Jedľovinou	2 378 412 Kčs
Ihrisko, sociálna budova, tribúna, autobus	2 074 300 Kčs

Základné prostriedky spolu	4 452 712 Kčs
----------------------------	---------------

Drobné a krátkodobé predmety:

Futbalový oddiel	116 061 Kčs
Hudba – hudobné nástroje	62 059 Kčs
Lyžiar	52 785 Kčs
Horolezci	56 613 Kčs
Turisti	74 580 Kčs
Chata Fatranka	411 850 Kčs
Hospodárske zariadenie TJ	13 810 Kčs
ZRTV	10 400 Kčs

Spolu DKP	798 158 Kčs
-----------	-------------

Drobné predmety do 300 Kčs :

Futbalový oddiel	126 896 Kčs
Horolezci	6 882 Kčs
Basketbalový oddiel	18 149 Kčs
Turistický oddie	13 380 Kčs
Chata – vybavenie	146 189 Kčs

Spolu ZP, DKP a predmety do 300 Kč	5 552 366 Kčs
---	----------------------

Chata Fatranka sa začala budovať v auguste 1977 s plánovaným ukončením v septembri 1979, avšak ukončená bola až v roku 1980. Odvtedy bola v majetku a prevádzke TJ Fatran Varín, ako je vidno z inventarizačného súpisu majetku TJ.

Miestny odbor Matice slovenskej

Po upevnení kolektívu Miestneho odboru Matice slovenskej a oboznámení základných smerov sa uskutočnilo 3. februára 1991 Valné zhromaždenie MO MS v starej kinosále /u Bučku – teraz Puček/, ktorá bola v správe Miestneho kultúrneho strediska. Za Maticu slovenskú v Martine sa na rokovaní zúčastnil PhDr. Tomáš Winkler – tajomník MS. Na rokovaní bol prijatý program činnosti pre trojročné volebné obdobie. Do výboru MO MS v tajnom hlasovaní boli zvolení :

Cvacho Emil – predseda MO MS
 Kováčová Mária – podpredseda
 Cvachová Eva – tajomníčka
 Androvič Bohuš – pokladník
 Trizuliak Marián – člen výboru pre mládež
 Cvachová Emília – člen výboru

Porubčanská Ľudmila – člen výboru

Pre plný rozvoj činnosti mal obmedzené možnosti, keď MO MS nemal žiadne priestory a bol odkázaný len na láskavosť prijatia na schádzanie sa výboru. Novozvolené zastupiteľstvo podľa zastúpenia politických strán KDĽ – 12 poslancov, VPN – 2 poslanci a za poľnohospodárov – 2 poslanci – neboli naklonení pre matičnú činnosť. Za požičanie priestorov na valné zhromaždenie na dobu štyri hodiny bolo účtované 172 Kčs, žiadosť o pridelenie priestorov na základnú činnosť obecné zastupiteľstvo dňa 11. decembra 1991 neschválilo, avšak o zamietnutí nebola podaná žiadna informácia. Aj po ťažkých počiatočných podmienkach bol vytvorený detský folklórny krúžok pod vedením Jarmily Varínskej.

Obecné zastupiteľstvo využilo aktivitu MO MS a zástupcu z krúžku pre štúdium dejín obce a okolia a poverilo ho prípravou na zmeny názvov ulíc so zdôvodnením zrušenia a návrhu nového názvu. Po obsiahlom komentári zástupca MO MS obhajoval návrh na názvoslovnej komisii pri Okresnom úrade v Žiline.

V snahe oživiť staré tradície zastupiteľstvo rozhodlo uskutočniť v obci jarmok a s celou organizačnou činnosťou pred prvou adventnou nedeľou, kde za chladného a suchého počasia vystúpil náš detský súbor s ľudovými spevmi a tancami so speváckym súborom z Nezbudskej Lúčky. Za tieto a niektoré ďalšie služby obecný úrad zo svojho rozpočtu zakúpil magnetofón s kazetami, potrebný na nácvik týchto mladých folkloristov. Deti v krúžku boli vo veku od 10 do 15 rokov a ich prvá premiéra bola 25. októbra 1991 na spomienkovej slávnosti 250. výročia narodenia rodáka Ondreja Meszároša, kanonika a spolupracovníka Antona Bernoláka. Pre zviditeľnenie našej minulosti a dejateľov sme o týchto písali v okresnom týždenníku „Ciel“, v Katolíckych novinách o katolíckom kňazovi – rodákovi a národovcovi Jozefovi Martinčekovi z príležitosti jeho 55. výročia úmrtia. Početné články sa publikovali o histórii Varína v miestnom časopise „Pod slobodným slnkom“.

Krúžok pre štúdium histórie obce sa zameriaval nielen na bádateľskú činnosť, ale aj na zbieranie rôznych povestí, zvykov v ročných obdobiach a obyčajoch od starých spoluobčanov. Dobrá spolupráca bola nadviazaná so Základnou školou vo Varíne, menovite s Dr. Jozefom Kubovčíkom, s ktorým sme organizovali besedy so žiakmi o histórii Varína a okolia. Získané poznatky o zvykoch, povestiach a ľudovej tvorbe publikovala škola v novom časopise „Ovar“. Členka výboru MO MS Cvachová Eva oživila tradíciu vyšívania a ručných prác ako ľudového umenia.

V priebehu roka 1991 vstúpilo do MO MS 30 nových členov. Výbor si uvedomoval, že nepostačuje rozvíjať národné povedomie len v obci, ale podnikal kroky pre založenie MO MS v Krasňanoch, keď za predsedkyňu bola zvolená p. Tichá a pripravovalo sa založenie MO MS v Nededzi.

V období, v ktorom sa pracovalo, bolo na politické scény veľmi rušné a treba povedať, že pre nás Slovákov, hoci sme doma v demokratickom štáte veľmi nepriaznivo sa rozvíjajúce. Začalo to jazykovým zákonom v parlamente, utláčaním Slovákov na južnom Slovensku, premenovávanie ulíc a miest i obcí podľa maďarských názvov, rôzne vyhlásenia s provokačným zameraním proti našim občanom. Členov MO MS a národné orientovaných ľudí zastrašovali rôznymi výroky.

Maďarské kresťansko-demokratické hnutie napísalo pohoršujúci list Biskupskému úradu v Nitre. Miestny odbor Matice slovenskej reagoval na tieto diania a prvú petíciu so 174 podpismi poslal na MO MS Šurany ako podporu Šurianskeho memoranda poriadaneho 11. 5. 1991. Ďalšiu petíciu poslal na Petičný výbor v Banskej Bystrici dňa 16. 9. 1991 s 266 podpismi a 23. 9. 1991 so 43 podpismi občanov na podporu suverenity Slovenska.

V prvej veľkej kupónovej privatizácii bol vytvorený matičný fond /MF/. Podľa počtu zaregistrovaných kupónových knižiek zo strany občanov v prospech MF bez väčšej agitácie sa dá povedať, že Matici slovenskej dôverovali. Uvedomovali si pritom, že tým podporia samotnú Maticu slovenskú. Z našej obce bolo zaregistrovaných v MF 18 kupónových knižiek.

Urbárske pozemkové spoločenstvo vo Varíne

Historický úvod

Obec Varín po celý stredovek patrila pod zemepánov, ktorí usmerňovali celkový vývoj obce a poddanské usadlosti na ich panstve. Za obrábanie, prípadne prenajatie pôdy, stanovoval podmienky, ktoré boli uvedené v urbárskej zmluve. Povinnosti stanovené v urbárskej zmluve boli buď kolektívne, alebo individuálne. Varínčania z dostupných dokladov od roku 1362 mali kolektívne povinnosti. Tieto povinnosti z roku 1362 boli potvrdené 23. marca 1362 kráľom Ľudevítom pri ustanovení richtára Varína a Krasňan, ktorému dáva také práva, aké má aj mesto Žilina. S právami vymenovanými preberá slobodný lán a štyroch robotníkov – pekára, ševca - obuvníka, mäsiara, mlynára a sklad soli. V obvode chotára občania majú míľové právo a iné. Za to má richtár platiť ročne 12 mariek, jedno hovädo, vykrmeného brava a polce slaniny v hodnote 100 denárov. Splátky sú splatné na sv. Michala Archaniela, Vianoce a sv. Juraja.

Urbárske zmluvy z neskoršieho obdobia sú známe z roku 1542. Z uvedenej urbárskej zmluvy sa dozvedáme, že pred touto už existovala zmluva medzi rodinou Pongrácovou a mestečkom Varín. Mikuláš, Peter a Gašpar Pongrácovci len obnovujú a zmierňujú urbárske povinnosti v dôsledku ožobračovania, zbedačovania a poškodzovania majetkov pri zemepánskych vojnách a vpádoch.

Mestečko Varín zastupoval pri uzatváraní zmluvy richtár Štefan Sluka s boženíkmi a mešťanmi. V dôsledku stavovských povstaní, pre vydržiavanie hradných posádok sa zvýšili poplatky a naturálne práce pri výstavbe hradu. Urbárska zmluva z roku 1652 bola podrobne upravená a povinnosti stanovené osobitne pre mestečko Varín a poddaných starohradského panstva, a to na :

- kolektívne práce a poplatky mestečka Varín
- osobitné povinnosti richtára Varína
- povinnosti remeselníkov
- povinnosti dedín
- povinnosti roľníkov a záhradníkov
- povinnosti hoferov – želiarov, poddaných s menšou výmerou pôdy a poludníkov
- povinnosti poddaných bez vlastného domu – podnájomník

V roku 1666 sa Juraj, František a Michal Pongrácovci sťažovali palatínovi Františkovi Weselénymu, že varínčania si neplnia zmluvné povinnosti vyplývajúce z urbáru. Palatín rozhodol za trest odobrať mestské práva mestečku Varín a stanovil im nové, veľmi obmedzené. Uložil dlžných 150 zlatých uhradiť rodine Pongrácovej a stanovil im nové urbárske povinnosti, ktoré s doplnkom zmluvy platili do roku 1715, kedy bola zmluva obnovená.

Pri uzatváraní urbárskej zmluvy v roku 1666 za mestečko Varín boli prítomní : Ján Hanus, Michal Rosinský, Martin Staník, Ján Mičiaň, druhý Ján Mičiaň, Martin Kurnaš, Andrej Fia a Matej Piovarči. Podľa novej zmluvy museli varínčania ročne uhradiť 500 zlatých florénov, odrábať práce manuálne a povozom, odovzdávať naturálne dávky a rôzne povinnosti pri oslavách, svadbách, krstení, návštevách, vydržiavanie vojska a keď bolo potrebné v čase ohrozenia poslať mužov na obranu a rôzne iné povinnosti.

Výraznejšie zmeny právnych pomerov k pôde sa prejavili za panovania Márie Terézie a Jozefa II. v druhej polovici 18. storočia. Vydanie „Tereziánskeho urbáru“ – ediktu z roku 1767 bolo prvým krokom k čiastočnej úprave pomerov. Do žúp a obcí boli vyslaní kráľovskí komisári a komisionálnym zisťovaním sa spísal Urbár. Tu sa predpísalo šľachticovi, koľko pôdy je povinný dať do užívania sedliakom a pozemky sa rozdelili na panské a poddanské. Šľachtic aj naďalej zostával vlastníkom týchto pozemkov a tak mu ostávalo aj právo požadovať robotu od poddaných.

Na základe „Tereziánskeho ediktu“ z roku 1767 a lesného poriadku z roku 1769 sa uskutočnila urbárska regulácia vo Varíne v rokoch 1770 – 1772, pričom sa vykonal prieskum 14. 8. 1770. Viedol ho za vrchnosť komisár Juraj Šumichrást a Varín zastupoval richtár Michal Lopusan, notár Jozef Dumicaj a ďalších jedenásť prísazných a zástupcov roľníkov. Delenie pôdy užíwanej sedliakmi a občanmi sa robilo losovaním, krokováním príslušného honu pri zachovaní jednotného osevného postupu. V tejto urbárskej regulácii sa neriešili vzťahy k lesom a pasienkom. Tereziánsky „Lesný poriadok“, vydaný v roku 1769 bol len pokusom o zabezpečenie poriadku v lesnom hospodárstve monarchie viac zameraný na trvalú výnosnosť lesov. Dňa 22. augusta 1785 vydal Jozef II. patent o zrušení nevoľníctva v Uhorsku. Na Slovensku mal nevoľnícky patent určitý spoločenský význam, ktorým sa odstránili niektoré brutálne formy násillia. Okrem slobodného sťahovania, ženenia, odísť na remeslo, štúdia bez povolenia pána, zrušila sa večná spätosť roľníka k pôde a odstránilo sa palicovanie.

Zrušením telesných trestov a získaním voľnosti, si občania vysvetľovali slobodu podľa svojich predstáv, odopierali poslušnosť, poškodzovali panské lesy a nezľakli sa ani väzenia. V tejto voľnosti gróf Pongrác z Nededze sa obracia o radu na podžupana v Trenčíne listom.

List bol v tomto znení :

Vážený a veľkomožný pán radca a podžupan môj veľavážený pane !

Už vlni som vášmu veľkomožnému panstvu oznámil, že poddani môjho starohradského panstva nemajú už žiadnu úctu voči svojim zemepánom, zničili a aj teraz ničia lesy v chotároch obcí Lysica, Belá, Krasňany, Nezbudská Lúčka a mestečko Varín, panských hájnikov posmešne odbavia, ba poddani z Varína a z Nezbudskej Lúčky sa opovažujú hájnikom a úradníkom stavať sa na odpor. Vaše panstvo uložilo dištriktuálnemu služobnému, aby toto vyšetril na mieste a odhadol škody, hlavných vinníkov dal dopraviť na Trenčiansky hrad, ale doteraz pravdepodobne pre inú zaneprázdnenosť nič neurobil. Otvorene vyhlasujem, že ak vaše veľkomožné panstvo nedá panstvám zmocnenie, aby takýchto previnilcov mohli derešom trestať, vyhynú nám všetky lesy. Sedliak sa totiž nebojí väzenia, ba naopak, ak nemá doma čo jesť, dopúšťa sa priestupku len preto, aby ho vo väzení živili. Preto vášmu veľkomožnému panstvu predkladám na láskavé posúdenie a prosím, aby veľkomožné panstvo ráčilo milostivo nariadiť, že by panstvá, alebo sluhovia mohli trestať previnilcov a mohli ich prinútiť na náhradu škôd zistených odhadom pri vykonanej prehliadke na mieste. Ak sa nebude energický postupovať, lesy vyhynú a ja rozhodne nebudem tým vinný.

Čo sa týka vymáhania dlžôb, správca mi oznámil, že má nedoplatok na poplatkoch za trojročné kozy po 20 denároch, varínčania nechcú tento poplatok zaplatiť. Žiadam láskavý pokyn, či ich mám prinútiť na zaplatenie tohto poplatku aj za minulé roky i za tento rok. Že ho možno vymáhať aj za tento rok, v ktorom im bolo povolené chovať kozy. Nepochybujem ani o tom, že v budúcnosti ho budú musieť znova platiť, keďže na základe láskavého nariadenia miestodržiteľskej rady jeho kráľovského veličenstva bol chov kôz zakázaný.

Očakávam o týchto veciach láskavé pokyny a rozhodnutie veľkomožného panstva a súčasne naplnený vďačnosťou dokiaľ žijem, zostávam s prejavom úcty.

Vášmu veľkomožnému panstvu najpokornejší služobníci :

gróf Adam a Ján Pongrác

Veľmi súrne Nededza 4. júla 1787. Ak by Vaše veľkomožné panstvo malo niečo nového, ráčte to aj mne láskavo dať na vedomie.

Poznámka: Latinský originál hlásenia sa nachádza v archíve bývalej župy trenčianskej. Acta urbarialia X. fasc. 9. na s. 510 v Štátnom archíve v Trenčíne.

Aký bol záver, nie je nám známe, avšak tereziánske úpravy ponechali urbársku povinnosť ročne odpracovať 52 dní so záprahom a 104 dní ručnej roboty. Šľachtici túto dohodu nedodržovali a robotné dni zvyšovali, spojené s rôznymi prácami navyše. Na tieto práce navyše sa sťažujú v roku 1832 poddaní z Nezbudskej Lúčky, Krasňan a Stráže. Zvyšovanie robotnej povinnosti zapríčinilo pokles kvality prác.

Poddaní pre prácu na panskom použili najhoršie náradie, neskoro prichádzali a zavčasu odchádzali, takže pri práci bol potrebný dozor so surovým zaobchádzaním. V roku 1846 vyvrcholila bieda, keď v niektorých obciach miešali ovos so sečkou a takto si pripravoval i potravu. V trenčianskej stolici feudáli chceli dokonca dať k dispozícii určitú sumu na zásobovanie poddaných. Veľké nepokoje boli v obci Mojš, kde sa postavili želiari, ktorým odobrali majerskú pôdu, proti rozhodnutiu urbáriálneho súdu. Nepokoje v Mojši muselo likvidovať vojsko.

Rozhodujúci obrat nastal 1. novembra 1848, keď zákonným článkom č. VII./1848 na večné časy zrušili všetky povinnosti bývalých poddaných vyplývajúcich z urbárskych zmlúv. Mestečko Varín odvádzalo poplatky šľachtickej rodine Pongrácovej podľa dohody do Krasňan, Nededze, ktorá mala v 19. storočí dominantné postavenie a do Horného Vadičova.

Vydaním Urbárskeho patentu v roku 1853 sa úplne zrušil dovtedajší urbársky pomer voči zemepánovi a urbárnici sa stali skutočnými a právnymi vlastníkmi bývalej poddanskej pôdy. Lesy, pasienky spoločne užívané sa stali spoločným vlastníctvom bývalých urbárnikov. Zaknihovaný bol každý kus pôdy na zoznam vlastníkov v pozemkovo-knižnom protokole s označením urbárskeho podielu.

Pri registrácii urbárov dochádzalo k sporu pre nerozlišovanie obecných a panských pozemkov, poľahke pozemkov iných spoločentiev – urbárske komposesoráty, a preto bol vydaný osobitný zákon pre podmienky urbárnikov v Uhorsku a to zákon č. 1. XIX./1898 a následne rozhodnutím trenčianskej sedrie Urbárskeho súdu zo dňa 28. 7. 1899 na základe dohody pod č. 2918/1899 z 10. 5. 1819 sú zapísané v pozemkovej knihe, vyznačené mená žijúcich urbárskych pozemkových hospodárstiev, oprávnených dedičov a ich majetkové čiastky.

Už po vydaní zákona o zrušení poddanstva dňa 1. 11. 1848 sa začali prejavovať spory o majetky medzi obyvateľmi mestečka Varín a grófom Pongrácom. Súdny proces medzi predstavenstvom mesta v zastúpení richtárom Andrášom Martinčekom a grófom Pongrácom trval celých 9 rokov od roku 1863 do roku 1872, kedy kráľovský súd v Žiline poveril usporiadaním majetkovo právnych vzťahov neutrálnu osobu Ing. Jaroša Kinedita. Varínčania tieto nedorozumenia využívali a ťažili drevo v panských horách, preto grófi Rudolf a Jánoš Pongrácovci podávajú sťažnosť cestou Služnovského úradu v Žiline pánovi Revaymu na občanov Varína a okolia, že ťažia drevo pre svoju potrebu a pre ďalší predaj, čo odporuje zákonu zo dňa 2. mája 1859 § 14.

Zákon č. 1/1898 riešil otázky štátneho spravovania obecných a niektorých iných lesov, hôľ a hospodárske správy spoločne užívané ako nerozdielneho vlastníctva komposesorátov a bývalých urbarialistov. Osobitný poriadok urbárskeho spoluvlastníctva sa zachoval aj

v neskorších úpravách až do obdobia zrušenia spolkov v roku 1958. Od roku 1899 vo Varíne nebola evidencia oprávnených spoluvlastníkov spolku a ich podielov doplňovaná /dedenie, kúpa, prevody, dary/. Evidencia podielov nezodpovedala skutkovému stavu v urbáriate vo Varíne.

Táto sa upresnila až na ustanovujúcom Valnom zhromaždení spolku dňa 7. 3. 1933 za účasti zástupcov Okresného úradu v Žiline, bol schválený nový menoslov oprávnených majiteľov a ich podielov na spoločnom majetku. Od toho času evidencia bola bežne doplňovaná a schvaľovaná na Valnom zhromaždení až do doby zrušenia Spolku bývalých urbárikov zákonom SNR č. 81/1949 Zb. pasienky a iné plochy a zákonom č. 2/1958 Zb. lesy v prospech JRD a Štátnych lesov.

Na valnom zhromaždení konanom 28. 2. 1936 sa prijali „Pravidlá hospodárenia“ na lesnom majetku v spoločnom užívaní Spolku bývalých urbárikov vo Varíne. Pravidlá podpísal predseda urbáru František Blaha /v tejto dobe nadlesný vo výslužbe/ a za Okresný úrad v Žiline Ing. Anton Biringer, hlavný lesný komisár. Po schválení „Pravidiel“ Krajským úradom v Bratislave dňa 10. 9. 1937 obdržal dva rovnopisy Urbár Varín, Krajský úrad, Okresný súd v Žiline pre pozemkovú knihu.

Bežnú správu a riadenie spoločného majetku až do roku 1907 vykonávalo obecné predstavenstvo a po roku 1907 predstavenstvo spolumajiteľstva a od roku 1933 sa vykonávala správa hmotného a finančného majetku oddelene od správy majetku a peňazí politickej obce. Od schválenia „Pravidiel“ začali spravovať hospodárske záležitosti urbáru valné zhromaždenia, prípadne nimi zvolený orgán, t. j. výbor zložený z predsedu, hospodára, lesného gazdu, pokladníka, zapisovateľa. Z dostupných dokladov funkcie v urbárskom spoločenstve zastávali vo funkcii predsedu :

Štefan Hreusík - od roku 1923 schválený rozhodnutím Najvyššieho správneho súdu v Prahe dňa 13. 2. 1923.

Jozef Piovarči – od roku 1933 zvolený na VZ v roku 1933.

František Blaha – od roku 1936 zvolený na VZ 28. 2. 1936.

Jozef Piovarči – od roku 1943 do 27. 4. 1943.

Ján Cigánik – od roku 1943 do 31. 3. 1946.

Jozef Androvič-Varnay – od roku 1946 do roku 1958 do likvidácie spolku.

František Jozef Salát – až do likvidácie urbáru vo funkcii hospodára.

Funkciu pokladníka urbáru :

Ferdinand Androvič – od roku 1943 do 17. 4. 1946.

Alexander Piovarči – od roku 1946 do júla 1956, kedy zomrel.

Ján Staník – od roku 1956 do 3. 6. 1958.

Zapisovatelia :

Martin Kapašný – od roku 1943 do roku 1948.

Július Palčovič – od roku 1954 do roku 1958.

Členovia revíznej komisie ku 3. marcu 1958 :

Palčovič Július – predseda, Ján Staník, Ján Andrisík, Anton Sporina, Pavol Akantis, Štefan Akantis, Matúš Salát, Štefan Androvič Mintál a Rudolf Cigánik.

Lesnými hájnikmi boli:

Viktor Wiliger – od roku 1933 do roku 1958, Alojz Franek – od 1. 4. 1940 do 30. 9. 1948, kedy odišiel do dôchodku.

Majetok Urbárskej obce Varín

K upresneniu vlastnej evidencie výmery dochádza až v roku 1933, keď podľa lesného hospodárskeho plánu schváleného Krajským úradom spoločná lesná urbárska pôda v katastri obce Varín predstavovala 436 jutár, čo sa v prepočte rovná 251 hektárov a 27 árov. Z tejto výmery bolo 22 jutár – čo sa rovná 12,86 ha zalesnených lúk a pasienkov. Táto pôda bola evidovaná v Pozemkovej knihe katastrálneho územia Varín na miestopisných číslach 7221, 5664 a 5759. Vlastnícka výmera pôdy bola pohyblivá. Urbárnici získavali pôdu kúpou alebo prevodom od politickej obce ako tomu bolo dňa 21. mája 1926, keď sa predstavenstvo obce zrieklo pozemkov č. 1. A. 1. r. č. 6 – 118, 120 – 127, 129 – 146, 148, 150 – 157, 159 – 198 a č. 667 A. 1. r. č. 2 – 42, 45, 46, zapísané v pozemkovej knihe na politickú obec Varín v prospech Spolku bývalých urbárníkov. Aj naďalej si politická obec ponecháva nehnuteľnosti zapísané v pozemkovej knihe č. 1. A. 1. r. 2 – 5, 119, 128, 147. 149, 158 a v pozemnoknižnom protokole 667 A. 1. r. č. 1., 43, 44, ktoré politická obec užíva. V roku 1934 politická obec sa zrieka v prospech urbáru lesa Vreštiaky do 31. 12. 1940 zmluvne. Urbárska obec kúpou od rodiny Pongrácovej namiesto prídellového pokračovania Ministerstvom zemeľstvá v Prahe zo dňa 21. júla 1938 parcele pod vložkou č. 1055/a č. 1254/1, 1254/2, 1254/3, 1254/4, 1254/5 v časti Jedľovina Hradské o výmere 63 ha 32 árov 29 m² za cenu 50 000 Kčs.

Dňa 25. júna 1941 odkúpili lesy s pozemkami pod vložkou 1054 Hlboké Rudy o výmere 43 árov, 16 m² a vložkou č. 1133 les Hlboké Rudy pod parcelným číslom 1143/6 o výmere 41 ha, 76 árov, 63 m².

V katastri obce Nezbudská Lúčka boli vykúpené lesy a role pod vložkou č. 307 od parcelného čísla 1370, 1379 – 1381 o výmere 11 ha, 1 ár, 78 m² od rodiny Pongrácovej v roku 1938.

Ku 30. 8. 1958 do dňa znárodnenia Urbárska obec Varín vlastnila celkom poľnohospodárskej pôdy, lesov, pasienkov a neplodnej plochy 949 ha, 45 árov, 85 m².

Z tejto výmery bolo v katastri obce Krasňany pod vložkou č. 434 60 ha, 10 árov, 92 m² a v Nezbudskej Lúčke pod vložkou č. 223 a 290 s výmerou 13 ha, 31 árov, 6 m².

Urbárska obec Varín značne vypomáhala k rozvoju obce a vylepšeniu životného prostredia. Už po prvej svetovej vojne prispela na zvony do farského kostola, ktoré boli zobraté pre vojnové účely. Pri výstavbe obecného domu, dňa 10. mája 1924 sa urbár zaviazal dodať lacnejšie drevo na celú stavbu, prispel drevom pri oprave Rím. – kat. školy v roku 1926. Odmietol prispieť na reguláciu rieky Varínky v roku 1927, avšak prispel drevom na opravu hate a mostov po povodni a opevňovacie práce. Na odstraňovaní škôd polovicu nákladov hradila obec a druhú polovicu urbár. V roku 1930 prispel na opravu Rím. – kat. kostola a daroval sumu 10 000 Kčs na zakúpenie novej striekačky a ďalších 10 000 Kčs, ktoré požičal v roku 1934 odpustil. Takto prispel na striekačku sumou 20 000 Kčs. Na valnom zhromaždení v roku 1923 odsúhlasil podporu na výstavbu mosta cez Varínku, ktorého náklad predstavoval 140 000 Kčs. V roku 1935 sa zaviazal, že ročne bude poukazovať Štátnej meštianskej škole vo Varíne 300 Kčs na materiálne náklady.

Do príjmovej časti urbáru mimo predaja úžitkového a palivového dreva, trávy z lúk, poplatky z pasienkov sa inkasovalo za listie z bukovej hory. Pre člena urbáru sa jedna fúra – rebrovec účtovalo 5 Kčs a pre ostatných 15 Kčs. Zisk z poľovného práva patril polovicu urbáru a polovicu politickej obci. Tak napr. 21. mája 1926 obecné zastupiteľstvo rozhodlo dať poľovné právo do prenájmu verejnou dražbou v zmysle § 120 základného článku XXII. z roku 1886 na dobu 6 rokov do 31. 7. 1932. Výkričná cena bola 204 Kčs pri prísnom dodržovaní poľovníckeho zákona článku XX. z roku 1883. Dražby sa zúčastnili : Ferdinand Piovarči, Július Del Fábri, Ľudovít Bajer a Štefan Barica. Poľovnícky revír vydražil J. D. Fábri a spoločníci za 1000 Kčs.

Po upresnení menného zoznamu urbárníkov z roku 1933 bolo celkom 235 spoluvlastníkov vlastníacich 746 hlasov na vlastníacu výmeru urbárskeho majetku. V roku 1958 pri znárodnení pôdy a lesov bolo 306 vlastníkov so 746 hlasmi. Rozhodnutím súdu z 8. 4. 1950 sa celá výmera poľnohospodárskej pôdy zapísala v prospech Jednotného roľníckeho družstva vo Varíne v celosti bez ťárch. Lesný majetok bol urbáru odňatý na základe zákona 2/1958 Zb. podľa § 2 odovzdaný do trvalého užívania Štátnym lesom. Protokol o odovzdaní pôdy podpísali :

Za Urbár Varín: Jozef Androvič Varnay – predseda spolku
František Jozef Salát – gazda spolku
Alexander Piovarči – pokladník
Ján Andrisík – člen výboru
Za JRD Varín: Jozef Androvič Varnay – predseda JRD
Ondrej Kucík – člen výboru JRD

Posledné Valné zhromaždenie dňa 2. marca 1958. Hotovosť, ktorú mal Urbár Varín, rozhodol zakúpiť motorové vozidlo V3S ako dar JRD za 65 000 Kčs. na odovzdaní a preberaní lesného majetku sa zúčastnili:

Za ONV Žilina Majerčík Ladislav
Za Urbár Varín Androvič Jozef Varnay – predseda
František Jozef Salát – gazda
Staník Ján – pokladník
Za MNV Varín Hošťák Martin
Za JRD Varín Staník Alexander – predseda
Za Štátne lesy Žilina Vojtyla Alojz

Obnovenie činnosti spolku bývalých urbárníkov vo Varíne

Politické a hospodárske premeny v našom štáte vytvorili podmienky pre obnovenie vlastníckych vzťahov a organizovanie staronových útvarov aj na úseku pôdneho spoluvlastníctva, čo bolo rozhodnuté Zákonom č. 83/1990 Zb. Uvedený zákon po 33 rokoch umožnil združenie sa občanov urbárníkov prípadne ich potomkov k prevzatiu lesnej a poľnohospodárskej pôdy odňatej v rokoch 1949 – 1950 a 1958. Z iniciatívy niekoľkých vlastníkov podielových hlasov sa uskutočnila dňa 3. mája 1991 ustanovujúca schôdza Spolku bývalých urbárníkov vo Varíne v zasadacej miestnosti obecného úradu. Na prvom informačnom rokovaní bolo 85 majiteľov hlasov z pozvaných 111. Po krátkej besede do prípravného výboru boli zvolení členovia:

Akantis Anton, Akantis Emil, Ing. František Filipek, Cvacho Emil, Androvič Ladislav, Piovarči Emil a Verčík Milan.

Zvolení členovia si na prvom zasadaní výboru po ustanovujúcej schôdzi zvolili funkcie:

Anton Akantis – predseda urbárskeho spolku
Emil Akantis – hospodár urbáriátu
Ing. František Filipek – tajomník a zapisovateľ
Emil Piovarči – pokladník spolku
Ladislav Androvič, Emil Cvacho a Milan Verčík – členovia výboru.

Na prvom stretnutí výboru urbárskeho spolku schôdzu riadil predseda MNV Ivan Androvič za účasti zástupcu Štátnych lesov polesie Varín Ing. Jaroslava Kučerika.

Prvoradou úlohou výboru bolo sústrediť dostupnú dokumentáciu z archívov, JRD, Štátnych lesov, ONV, Pozemkovej knihy a informácie občanov o podieloch na spoločnom majetku do zlúčenia urbáru, prípadne ich potomkov. Po týchto prácach nasledovalo spresnenie evidencie členov, zaregistrovať dedičov a oprávnených vlastníkov podielov. Veľkú pracovitosť si

vyžiadali rokovania o vrátení lesnej a poľnohospodárskej pôdy. Od doby likvidovania spolku, ktorý v tom čase hospodáril na 630,9 ha lesnej pôdy a na 239 ha poľnohospodárskej pôdy, došlo k rôznym zmenám. V 60-tych rokoch prebiehali opravy a spresnenia výmery, zmenám v evidencii nehnuteľností, zmeny v kultúre z lúk na lesy a opačne, niekoľko desiatok hektárov JRD odpredalo na rozvoj obce – obecné cesty, chodníky, individuálnu výstavbu, časť bola zobrať pre zriaďovacie nádražie a preložku cesty Gbeľany – Krasňany a iné.

Pre oficiálne vystupovanie na orgánoch urbárskeho spolku spracoval nové stanovky zodpovedajúce platným súčasným normám, ktoré boli schválené na Valnom zhromaždení 17. 11. 1991. Po ich registrácii na Ministerstve vnútra v Bratislave dňom 9. 12. 1991 mohli zástupcovia urbárskeho spolku vystupovať na kompetentných orgánoch.

Zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahoch k pôde a inému majetku dal možnosť členom urbárskej obce oprávnenie, len fyzickým osobám, teda individuálne a nie ako spoločný jeden subjekt žiadať o navrátenie užívania lesov od Lesného závodu Žilina. A vydanie poľnohospodárskych pozemkov od JRD Nededza zmenou vlastníctva pre Urbársku obec Varín. V súlade so zákonom po početných jednaniach s Pozemkovým úradom v Žiline, JRD Nededza, Štátnymi lesmi v Žiline a na základe upresňovania evidencie o nových majiteľoch hlasov, jednania pokračovali do roku 1992.

Hospodárenie a výroba Drevoindustrie a. s. závodu Varín

V sledovanom roku nastal výrazný pokles porezu vlastnej guľatiny, pokles výroby nábytkových hranoliek a pokles výroby sústružených nôh. Výroba vrstveného dreva na výrobu lyží bola prakticky zastavená. Závod je nútený hľadať nový výrobný program pre vrstvené drevo. Výrazne poklesol aj odbyt debnenia. Napriek zložitej situácii na trhu – prudký nárast cien guľatiny – dokázal závod realizovať svoju výrobu tak, že dosiahol zisk 7,3 mil. Počet zamestnancov klesol zo 145 na 127.

Výroba tovaru	50 935 tis. Kčs
Mzdy	5 106 tis. Kčs
Pracovníci 127	127
Priemerný zárobok	3 350 Kčs
Produktivita práce	401, počet zamestnancov klesol o 25 oproti roku 1990

Sortiment výroby :

Listnaté rezivo	10 328 m ³
Nábytkové hranoly	590 m ³
Vrstvené drevo	220 m ³
Hokejov palice	0 m ³
Prírezy na postielky	0 m ³
Nábytkové nohy	114 209 m ³
Debny	859 m ³

Odbyt celkom	48 796 tis. Kčs
Z toho pre vývoz	9 532 tis. Kčs
Výkony celkom	51 980 tis. Kčs
Náklady celkom	44 644 tis. Kčs
Zisk – strata	7 336 tis. Kčs

Závod lom a Vápenka Varín

Privatizáciou a vlastníckymi zmenami podnikov a závodov sa začala zhoršovať finančná situácia a následne platobná neschopnosť. Ku 31. 12. 1991 pohľadávky voči závodu predstavovali 50 197 tis. Kčs, z toho externé 48 851 tis. Kčs, interné 1346 tis. Kčs do lehoty splatné 11 230 tis. Kčs, po lehote splatnosti 45 954 tis. Kčs.

Pohľadávky a záväzky závodu predstavovali 8 833 tis. Kčs, z toho po lehote splatné záväzky 6 987 tis. Kčs. Úvery celkom predstavovali 58 961 tis. Kčs. Zásoby v závode celkom 43 818 tis. Kčs, tieto pozostávajú z materiálu na sklade a na ceste 31 880 tis. Kčs, palivo 2 359 tis. Kčs, predmety postupnej spotreby /PPS/ 364 tis. Kčs nedokončená výroba 685 tis. Kčs, hotové výrobky 8 530 tis. Kčs.

Doba obratu a pohybu zásob bola 117,36 dňa.

Aktíva 541 072 tis. Kčs, investičný majetok 445 532 tis. Kčs, obežné prostriedky 95 539 tis. Kčs.

Pasíva 541 072 tis. Kčs, vlastný kapitál 423 530 tis. Kčs a cudzí kapitál 117 542 tis. Kčs. Základné prostriedky celkom 582 061 tis. Kčs, z toho strojnej povahy 329 877 tis. Kčs.

Závod svoju výrobu upravoval na požiadavky odberateľov, avšak stále viac sa začali prejavovať vzájomne medzi závodové a podnikové platobné neschopnosti za odobratý tovar, ktorý sa v závere roka stále viac prehlboval a tlačil Vápenku Varín do ekonomických problémov. Vápenka v snahe nestratiť dlhoročného a stáleho odberateľa do určitej miery tolerovala javiace sa problémy.

Zoznam ulíc v obci Varín, ich pomenovanie a nové premenovanie po odsúhlasení názvoslovnou komisiou pri Okresnom národnom výbore v Žiline dňa 4. 12. 1991

<u>Pôvodné pomenovanie ulice</u>	<u>Nové schválené pomenovanie</u>
Námestie oslobodenia	<i>Námestie sv. Floriána</i>
Kpt. Jána Nálapku	<i>Jozefa Martinčrka</i>
Červenej armády	<i>Hrnčiarska</i>
Slovenského národného povstania	<i>Farská od č. 234 – 249</i>
	<i>Starohradská od 237 – 297</i>
	<i>Ku železnej studničke od 298 – 301</i>
	<i>Pltnická od 311 – 316</i>
Hlboké	<i>Hlboké od 265 – 266</i>
	<i>Pod Vajánkom od 250 – 264, 267 – 272</i>
Priemyselná	<i>Priemyselná od 267 – 272</i>
Športová	<i>Športová od 330 – 334, 339 - 340</i>
	<i>Na rybníkoch od 335 – 338</i>
Fučikova	<i>M. R. Štefánika</i>
Hájik	<i>Hájik</i>
Školská	<i>Školská</i>
Oslobodenia	<i>Antona Bernoláka</i>
Jána Bottu	<i>Jána Botuu</i>

Martina Kukučina	<i>Martina Kukučina</i>
P. O. Hviezdoslava	<i>P. O. Hviezdoslava</i>
Kamence	<i>Kamence od 710 – 714</i>
	<i>Fatranská od 687 – 709 od 720 – 727</i>
	<i>Kpt. Ladislava Pfliegla od 715 – 719, 641 – 657 a 884</i>
Obrancov mieru	<i>Fatranská od 597 – 610</i>
	<i>Krivánska od 806 – 807</i>
	<i>Ondreja Mezsároša od 728 – 741, 821, 808</i>
	<i>Sama Chalupku od 822 – 830, 835 – 846</i>
Májová	<i>Májová</i>
Októbrová	<i>Októbrová</i>
Družstevná	<i>Dubenec</i>
Nové ulice	<i>Antona Horeckého</i>
	<i>Záhrady</i>
	<i>Alexandra Trizuljaka</i>
	<i>Koňhorská</i>
	<i>Ludovíta Štúra</i>
	<i>J. G. Tajovského</i>

Sčítanie obyvateľov, bytov a bytové vybavenie v roku 1991

Obec Varín má rozlohu 1914 ha.

Počet obyvateľov v roku 1970 = 2748 obyvateľov.

Počet obyvateľov v roku 1980 = 2960 obyvateľov.

Počet obyvateľov v roku 1991 = 3144 z toho žien 1566.

Veková skupina obyvateľov od 0 do 14 rokov činí 820 obyvateľov.

Veková skupina – muži od 15 do 54 rokov činí 966 obyvateľov.

Veková skupina – ženy od 15 do 54 rokov činí 841 obyvateľov.

Veková skupina – muži od 60 rokov vyššie činí 191 obyvateľov.

Veková skupina – ženy od 55 rokov vyššie činí 326 obyvateľov.

Priemerný vek obyvateľov je 32,3 roka.

Poprodukčný vek obyvateľov predstavuje 16,4%.

Národnosť obyvateľov:

Slovenská 3 128 obyvateľov

Česká 12 obyvateľov

Maďarská 2 obyvatelia

Obyvatelia sa hlásia k náboženstvu:

Rímsko – katolíckemu 2 981 obyvateľov

Grécko – katolíckemu 2 obyvatelia

Pravoslávneho 1 obyvatelia

Evanjelickému 6 obyvateľov
Bez vyznania 135 obyvateľov

Ekonomika a odchod do zamestnania mimo obce:

Pracovné aktívnych	1542 z toho 705 žien
Odchádzajúcich do práce mimo obce	997 = 67,4%
Robotníkov	805
Zamestnanci v rôznych zameraniach	600
Členovia poľnohospodárskeho družstva	101
Zamestnaní v poľnohospodárstve a lesnom a vodnom hosp.	141 = 9,1%
V priemysle	633
V stavebníctve	153
V ostatných odvetviach	615
Byty a bytový fond natrvalo obývaný v roku 1970	514
Byty a bytový fond natrvalo obývaný v roku 1980	583
Byty a bytový fond natrvalo obývaný v roku 1991	655
Byty a bytový fond natrvalo obývaný v roku 1970	514
Byty a bytový fond natrvalo obývaný v roku 1980	583
Byty a bytový fond natrvalo obývaný v roku 1991	655
Priemerný vek domov	33,5 roka
Trvalo obývané domy	633 = 96,6%
Neobývané domy	77
Rekreačné chatky	93
Úroveň bývania a vybavenia bytov v roku 1991	
Vodovod vlastní	707 domácností
Kúpeľňu vlastní	698 domácností
Splachovacie WC vlastní	667 domácností
Ústredné alebo etážové kúrenie vlastní	605 domácností
Obytná plocha bytov celkom v obci	43 384 m ²
Na jeden trvalo obývaný byt	3,83 osôb
Priemerná obytná plocha m ² na jeden obývaný byt	52,9 m ²
Trvalo obývané byty s jednou osobou	95 = 11,6%

Zastúpenie obyvateľov podľa náboženstva vo farnosti Varín

	Rím.-kat.	Gréc.-kat.	Pravoslávni	Evanjelici	Bez vyznania
Varín	2 981	1	1	6	135
Krasňany	1 064	0	0	1	51
Gbeľany	1 027	0	2	3	98
Nededza	706	0	0	2	69
Nezbud. Lúčka	393	0	0	1	20
Farnosť spolu	6 171	1	3	13	373

Vo farnosti	1989	1990	1991
Krsty	145	137	147
Sobáše	62	60	58
Zomretí	80	76	71
Podané hostie		80 000	82 000

Počet hostíí podaných pri sv. prijímaní za farnosť v roku 1990 bolo 80 000 a v roku 1991 82 000. Dňom 30. júna 1991 odchádza správca fary Jozef Šuráb na základe anonymných sťažností, že odpredal budovu s pozemkami – bývalý špitál a sirotinec Jozefovi Synákovi /údajne za 5000 Kčs/ nad čím sa niektorí pohoršovali. Jozef Synák ako projektant zabezpečoval opravu kostola vo Varíne a na základe dobrých dlhoročných a záslužných vzťahov spojených s pomocou a riešením stavebných a architektonických prác okolo fary a kostola správca fary Jozef Šuráb rozhodol sa vyhovieť žiadosti Jozefa Synáka a budovu odpredal. J. Synák bol organizovaný v KDH a za túto stranu i poslanec MNV. Údajne z kuchyne KDH vyšla iniciatíva podania sťažnosti na tento predaj Biskupskému úradu v Nitre. Keď sa Biskupský úrad prihlásil a priklonil na stranu správcu fary, bola podaná opätovná sťažnosť a arcibiskupský úrad, čím došlo ku vyvrcholeniu sporov pred veľkonočnými sviatkami. Po sviatkoch pán farár Jozef Šuráb hovoril o sťažnostiach v kostole a zronený naznačil jeho preloženie. Keďže Jozef Synák bol člen výboru KDH mal pomerne podrobné informácie, sa rozhodol, že vystúpi z hnutia aj ako poslanec MNV. KDH až do vyvrcholenia sporu zasadalo vo farskej budove do veľkonočných sviatkov. Po sviatkoch zasadali v dome dôchodcov nad lekárňou. Keď som sa osobne spýtal jedného y členov výboru KDH /F. F. / mi odpovedal: „že ako farár tu nič nedoniesol a nemá právo cirkevný majetok rozpredávať“. Ku tejto vete bol patričný širší komentár.

Dňom 1. júla 1991 nastúpil na uvoľnené miesto správca fary Stanislav Duník, ktorý došiel zo Starej Bystrice.

Urbárska zmluva z roku 1542

Táto zmluva, nachádzajúca sa v Štátnom archíve v Bratislave, ktorú do slovenčiny preložil páter Gabriel Povala SJ.

My Kapitul'a Spišského chrámu dávame na pamiatku a zaznačujeme prítomným písmom /znením/ pre všetkých tých, ktorých sa to týka, že urodzený Peter, Gašpar a Matúš priezviskom Pongrácz zo Svätého Mikuláša z jednej strany a z druhej strany opatrný Štefán priezviskom Sluka richtár a Matúš Hundeník /sprisahaný/ boženík, mešťania mestečka Varín, za seba i za celú obec toho mestečka, osobne sa pred nás dostavili, predložili záležitosti svoje, teda Petra a Matúša Pongrácza, všakové sťažnosti urodzeného Mikuláša Pongráca, ich rodného brata, tak isto aj Pongráca Františka, synov Petra Pongráca a jeho dcéry Barbory tiež synov Michala a Jána a dievčaťa Marty, dcéry rečeného Matúša Pongrácz. Uvedený však Gašpar Pongrácz /predniesol záležitosť za syna Krištofa a dievčat Kataríny a Heleny svojich dcér, už narodených ,ale aj v budúcnosti majúcich sa narodiť, a vo všeobecnosti aj záležitosti akýchkoľvek bratancov, pokrvných, ktorých sa bude prítomná listina týkať alebo v budúcnosti akýmkoľvek spôsobom môže sa na nich vzťahovať – títo vezmú záväznosť za všetkých na seba, čo oni dobrovoľne a slobodne vyriekli a vyslovili. Ako ten Peter, Gašpar a Matúš Pongrácz majú sútrpnosť a súcít s ich mestečkom Varínom a s ich poddanými tam bývajúcimi pre ich chudobu a spustošenie, ktorými boli postihnutí v nepokojných a búrlivých vojnových časoch odňatím a rozkrádaním ich vecí. Teda chcjúc sa postarať o ich biedu a pohromu i núdzu, ako aj o ďalšie udržiavanie svojich poddaných, ako dobroprajní patróni pripustili prosby predrečených Štefana Sluku, richtára a ostatných sprisahaných boženíkov, mešťanov celej obce rečeného mestečka Varín podľa ich rozmysleného výroku a uváženého rozhodnutia sa rozhodli spísať bod za bodom a zaznačiť túto slobodu danú richtárovi a ostatným sprisahaným mešťanom a celej obci rečeného mestečka Varín s ochotou a zreteľnou vážnosťou, aby trvala naveky, ba pred nami dali a darovali týmto spôsobom, že menovaní všetci občania mestečka Varín budú povinovatí platiť ročite za každý rok týmto Petrovi Gašparovi, Matúšovi Pongrácz a ich potomkom 140 zlatých florénov, pravej a spravodlivej uhorskej váhy, a to jednu polovicu z toho na sviatok sv. Juraja a druhú na sviatok sv. Michala. Tiež zosypať 35 mier zvaných lukno raže /siliginis/, jačmeňa tiež tol'ko,

ovsa tiež toľko. Ďalej duby dva dni odkôrovať. Tiež lúky, ktoré dosiaľ kosili, aj naďalej budú kosiť a seno zväzať, pomáhať stavať hrad Starhrad tak isto ako iní poddaní toho hradu. Len v tom sú vyňatí, že sú oslobodení od spúšťania a vozenia dubov. Tiež budú povinovatí vozit' do hradu sudy vína a z hradu odväzať. Tiež v samom mestečku Varín budú zaviazaní pomáhať Pánom počas svadby. Tiež budú povinovatí zomlieť zbožie Pánov vo mlyne rečeného mestečka. ochotne a bez ubrania z množstva mierky zvanej, a mlynár bude povinovatý vykonávať všetky roboty ako predtým. Tiež budú povinovatí divú zver naháňať vtedy, keď by niektorý z ich Pánov vstupoval do stavu manželského alebo by synov ženíl alebo synov /bratov/ a sestry sobášil, tiež keď by ich Páni mali nepriateľov alebo dákeho protivníka – vtedy majú rečení mešťania osobne a svojim majetkom byť na pomoci, okrem dávok a poplatkov a uložených robôt. Okrem týchto nie sú viazaní viacerými daňami, ani robotami, okrem vernosťou a oddanosťou, iba v prípade ich opovážlivosti a tvrdohlavosti, keby sa previnili proti svojim Pánom a boli by odsúdení súdom pre ich výčiny. Tiež dotyční Peter, Gašpar, Matúš Pongrácz s predpísanými povinnosťami dávajú tú slobodu svojim rečeným mešťanom, že môžu čapovať a pripíjať mešťania, celá obec, každoročne štyri poldsudy vína pre ich verejné a spoločné prejavy priateľstva, totiž dva sudy okolo sviatku sv. Juraja a iné dva okolo sviatku sv. Michala. Tiež že v potoku Hradečnica môžu slobodne ryby loviť sakom /szak/, čerencom /cseronczy/ alebo sieťou, tiež v rieke Váh sú voľní rybáriť ako predtým. Tiež v medziach rečeného mestečka sami mešťania môžu slobodne poľovať a vtáky lapať. Tiež nemajetní sluhovia /inquilini/ dotyčných Petra, Gašpara a Matúša Pongrácza, ktorí majú domy za mestom alebo budú mať bývania, majú ustúpiť úžitku mešťanov, aj remeselníkov a tých, čo prebývajú v samom mestečku. Ostatní sú povinovatí slúžiť. V iných všetkých zamestnaniach tí mešťania nech sa majú za slobodných a nech sa usilujú primerane ako len vedia lepšie a užitočnejšie sa zariadiť. Preto ak daktorý z ich Pánov alebo potomkov by nemienili rečených mešťanov a obec zachovávať /rešpektovať/ ich predpísané slobody a bodu, vtedy ani sami mešťania nie sú nútení na zaplatenie predpísanej sumy, ale iba na to budú zaviazaní, na čo boli povinovatí pred týmto kontraktom /dohodou/. Preto predrečený Peter, Gašpar a Matúš Pongrácz za seba s predmenovaných synov a dcér, pokrvných a príbuzných – menovaný však Štefan Sluka a Matúš Boženík /sprisahany, juratus/ za seba samých a za celú obec menovaného mestečka Varín, osobne aj ich pristojači, zaviazali sa a zaručili zachovať pred nami mocou tejto listiny /protokola/ a jej svedectvom. Dane v stredu najbližšiu pre sviatkom Zjavenia Pána toho istého roka 1542.

Protokol 1552 folio 13, index 2

Emericus

Urbárska zmluva starohradského panstva s mestečkom Varín z roku 1652

Urbarium bonorum oraviensium pro eata seltem portione spectabilis ac magnifici domini Francisci Pongrácz de Szent Mikloss 1652 Oppidum Varín:

Vedle starobylého obyčaja a zřízení neb dokonani s predky našimi.

1. Zámocké práce okolo budovaní a po Novem roku aneb kdy potreba ukazovať bude drábovaním, kdekoli'vek podlužní byli.
2. Ilieše tiež vedle starobylej zvyklosti, aby byli povinni mne, každoročne do svätého Pala ustavili na úplne, aniž chcem, aby na mesto od poddaných mych jaká čiastka se vyrážala krom od slobodníka a krčmy od fary se tez nic nevyrazi, jako posavad sa vyrážalo, nebo fara neni na meskem grunte.
3. Dlch svatojursky a svatomichalsky podobným spusobem preze všeckej jinej vyrážky, krom jako v ilešoch dávmi se doklada, aby pred svatym Jirim tretim dnom a svatym Michalom, tretim dnom na drubnú sumu oddaný byl.
4. Baranka velikonočnyho to každoročne ustavili, podle starobyleho zřízení Varinici.
5. Klatje pod stracením jisteho burgašu aby vedle starobylej zvyklosti povinni byli Varinci dobre na častku mu ustavovali. Totižto klatnov no 33 brvno 1.

6. Vedle zvyčajú a povinnosti svej Varinci aby dlžni byli, kdykolvek potreba ukazovat bude konmi slúžiti, jako až posavad i jinym panom činili.
7. Fury dva vina zdoly aby byli povinovati ustaviti Varinci vedla starobylej zvyklosti per a kones /4o litrov/ 24 na jeden voz naloživše.
8. Vedle zvyklosti starej a jich povinnosti mne na každý jarmek aby učinili poctivy panský dostatečny.
9. Kdy se mi kolvek pritrafi na zámek jiti, listy obraceli aneb hledali k obrane panství dlžni bdu meštane mne a čaladi mej trunek a obed hore čo sluší poslati.
10. Kterikolvek privovarne kotly mají, aby povinní byli jeden každý na každý rok od kotla dati dukát 1, ktorí pak pálene kotlíky mají, jak v meste, tak na dedinách od každého kotlíka mají dat každý rok tolar 1.
11. Dlhý jakékolvek až posavad Varnici davali, jako i včil panu bratu panu Pongrac Danielovi davaju jakožto rečníkovi na prava, na daleke cesty, na krstenje, na pohreb, na svadbu, a k tym podobne jine, aby podlužni buli i mne zatym dávali.
12. Kterybykolvek na hore konci anebo kdekolvek bud i v dedinach šenkaril, okrem slobodnikov, každý povinovati bude mojho piva tri achtele vydati a za každý achtel ustaviti mne 4 floreny.
13. Který se kolvek z meských synkov ženili bude povinovat' bude poctu pánu kohúta dati, paktilily do jineho panství pristupoval povinen bude panu na kudynu tela jedno ustaviti k pocte.

Sedlacký syn podobným spůsobom na dedinach, aby tu poctu dal i dievka sedliacka jestli sa vydava pod jineho pana ma dati poctu panu na kuchynu hus jednu a pakli pod panství svojho pana se vyda ma dati poctu sliepku 1.

Tieto veci ponukla pod stracným slobod svich, aby povinný byli vykonali Varinci a jini sa neodporovali.

14. Remeselníci aby vedle obyčaju zbyvali remeslem a kteri remesla neumeji ti listovne poriadky aby vybyvali.
15. Žatva a chmel obirani podle zvyklosti jakož tiež i vina spuščani povinnosti mají byti Varinci vykonavali a pakliby se jaká škoda, čeho Buh zachovaj, zbehla, obzvlašte pri vine spuštani, to ne panska než jich škoda by byla.

Richtár zakupny

1. Povinovati bude ustaviti panu každé leto krahulca aneb jastraba pakliby neustavil aby byl pokutovany dal za krahulca dukát 1.
2. každú zimu richtar, aby byl povinovaty ustanoviti panu lišku jednu a jestli neustaví aby byl pokutovan a dal za lišku 1 tolar.
3. Richtarka na svateho Martina má vykrmiti jednu hus a panej ustaviti z hospodarství sveho.
4. Richtar povinovat' každý rok fúru vina privesti na svem voze, na kterem voze má byti vina okovy naložených 24.
5. Dlhý a dauky jakove kolvek, co do tohoto času richtar vykonal bude s konmi zbyvani aby i zatym to všecko povinovati byl zbyvati a vykonavati.
6. Poddaneho meho žadneho z podemna pod dvanastimi zlatými prez dovolení meho, pod pana jineho aby nepropustil jako tiež i jini richtarja.
7. Chcem vedle zvyčaje starobylej na panskú stranu letního času mají dat' nachystati koz 1.

Povinnosti dedín a sedlakuv

1. Každý sedlak povinen jest jednu furu vina zdoly privjest' na kleru aby naloženo bylo vina okovy 24.
2. Tak chcem miti sedlakov podhorských jako i vidjeckých a zahradnikuov všudy jako za polu rolnikuov. Totižto ileše, poruby, hyd, dani, piva, soli, heringuv, bryndze davani a jine

k tým podobné veci, aby všeci sedlaci sa rovnak davali a kde sa reži a jačmeni čistych neurodi, aby jarinu i leše vybavali.

Zahradnici pak aby povinní byli vykonat tu pracu jako polurolnici, však který muže drzati čtyri voly na zahradnictvi, muže s dvoma i panu poslužiti v čas pilny obzvlášte pri sjeti i do humen zvažati. A tak niže doloženým spôsobom dávati maji a od nich jimiti chcem:

1. Celý sedlák husi 2
2. Celý sedlak sliepok 12
3. Hlasky fl no 1
4. Bravoveho a chmeloveho du 24
5. Krmi postnej podľa obyčaje
6. Stoklasky dle obyčaje
7. Dlhy jakekolvek až pasavad povini byli davat, tak mym predkum, jako i panu bratu panu. Pongrac Danielovi, jakožto na rečníka, na prava, na daleke cesty, anebo k tým podobne, to aby i zatym byli povinni davati.
8. Dane aby každý sedklad za rovnako davat od deseti vyzimovanych lonšejaka 1. od pieti vyzimovanych mlade 1, od jedneho vyzimovanovaneho doc. 12.
9. Aby zadnemu poddanemu nebylo sloboda jinemu pano prodat, krom sveho, čo mu kolvek pan Buh do sjeti požehna a nebo do klopcov a nebo i zručnicu budto kunu, vlka, líšku, tetrova, jariabka, jarabicu etc. a to pod prisnou pokutou totižto pod dvanastimi zlatými fl 12. protož ma jemu dano byti od pana za vlka fl 1, za líšku dn 60, za kunu fl 1, za tetrova dn 30, za jarabicu dn 18, za jariabka dn 15.
10. Ženili by se syn ktoreho sedlaka ma dati panu pocty na kuchynu kohuta 1, pokliby na pristupky se ženil pod jineho pana má dati panu na kuchyňu tela 1, divka vydalalati, by se má dati pocty panu sliepku 1, a pakli pod druheho pana sa vyda, ma dati poctu hus 1, a pokli pod druheho pana sa vyda, ma dati poctu hus 1, Svadby takove, kdy se maji vykonavat, panskeho piva ma si brati achtel 1. Sena na svatby naročite pre panske kone vuoz 1. Povinnost' polu rolnikov a nebo zahradnikuov toto jest.
11. Kdy čo nablize pri kaštieloch potrebného ukazovati bude, jakožto obílje privjest'. Na Vach vozit' desky a nebo co jineho. Na zamek okolo zbožja zapravat a jim tym podobne poradky a nato nadovšecko tri dni braniť to, aby byli povinni vykonaval na svem dobytku.
12. Z listy na daleke cesty, jakožto do Nadaša, do Jablonice, do Trenčina, na banske mesta, to aby polurolnici a zahradnici vykonali.
13. Polurolnik a celý zahradnik, aby všeckeho polovicu dal. Proti celemu sedljakovi týmto dolu psaným spôsobom.
14. hus 1, sliepok 6, klasky du /denarov/ 50, bravoveho a chmeloveho du 12, Dlhy jakekolvek až posavad byli povinni davat, tje, aby i zatým tym spusobem davali. Jine veci, aby tak davali, aneb toho sa pridržali, jako je i sedlakuv zvrchu doložené a to pod pokutu.

Povinnost' koferov a poludnikov

Hoferja dobri dvaja maji dat tolko, jako jeden polurolnik a zahradnik. Totižto jeden a jeden hofer. 1 kohuta, 2 sliepky, a jine prace vedle obyčaju vykonavati. Strany kotlov pivovarnych anebo palenych budto i piva davani, tak v meste jako i na dedinach, toho aby se drzali, jako i Varincom uloženo je, okrem slobodnikov.

Poznámka:

Štátny archiv Bytča. Starohradke panstvo lasis 6 no 10. Urbár starohradského panstva týkajúci sa mestečka Varín z roku 1652.

Slovíčka a vysvetlivky

oppidum Varín - mesto Varín

drábovanie - konanie drabskej služby - strážnej

ilieše - naturálne poplatky
grunt - pozemok
klatje - výrez piliarskej gulatiny
biršag - poddanský poplatok ako pokuta
fúra - naložený voz
per akomes - po okovách/okov - dutá miera asi 40 litrov
jarmek - trh
trunek - nápoj - liehovina
šenkárit' - čapovať, mať výčap
achtel - dutá miera 100 litrov
fl - florénov
puntela - bod - body
zbývať - zamestnávať sa
dauky - dávky
kor - korec dutá miera 15 litrov
poluroľník - držiteľ polovičnej usadlosti
porub - poddanské dávky
no - numero - číslo počet
dn - denárov
lonščjak - vlni narodené zviera
klopec - klepec - klapec
zručnica - zbraň
hofer - hofier - želiar poddaný s menšou výmerou pôdy
poludnik - poddaný bez vlastného domu - podnájomník

Doslovný preklad listiny uzatvorenej na hrade Strečno a základe sťažnosti podanej rodinou Pongráczovou za neplnenie si poddanských povinností zo strany mestečka Varín

Listina sa nachádza v štátnom archíve v Bratislave, ktorú do slovenčiny preložil páter a historik SJ Gabriel Povala.

My František Veselény z Hadaclu, večitý gróf na Muráni, Palatín Uhorského kráľovstva, Sudca Kumánov, Rytier zlatého rúna, najvyšší špán stolic gemerskej, tiež spojených Pešť - Piliš - Sold, ako aj tajný radca a komorník jeho svätosti kniežat'a a pána, pána Leopolda, z milosti Božej zvoleného rímskeho cisára, vždy vznešeného, kráľa Nemecka, Uhorska, Česka, Dalmátska, Chorvátska a Slavonska atď. arcivojvodu Rakúska a vojvodu Burgundska. Miestodržiteľ pre Uhorsko - dávame na známosť zaznačeným písmom prítomného spisu všetkým, ktorých sa to týka:

Do našej prítomnosti došli veľkomožní páni Juraj, Daniel, František, Michal Pongrácz zo Svätého Mikuláša a Starohradu a iní záujemci tejto rodiny ako vlastníci a držiteľia mestečka Varín, nachádzajúceho sa v Trenčianskej stolici a zemepáni z jednej strany - z druhej strany obyvatelia a občania rečeného mestečka Varín vo veci akýchsi istých otázok a nezhôd z príčiny a ohľadu daní - census -peňažných dávok a robôt tých mešťanov voči menovaným svojim zemepánom, ktoré zvyčajne majú ročite preukazovať v dôsledku akýchsi istých dávnych privilégii a dohôd uzavretých s predkami spomínaných súčasných zemepánov, ktoré otázky skrsli, vrelí, až došli do prítomného stavu. So zámerom tieto otázky a nezhody urovnať, dostavili sa sem pokorne obe strany, dosvedčiť ich v našej prítomnosti, aby sprostredkovaním našej vážnosti a autority ostatných magnátov, mužov skúsených v práve - predrečení páni vlastníci, zvaní ako zemepáni, totiž páni Juraj, František a Michal Pongrácz v mene svojom a za osoby ostatných zemepánov ako dedičov, detí, potomkov, svojich

nasledovníkov už narodených ,alebo neskôr narodených z Božej milosti, bremená vzali na seba - tak isto aj spomínaní Varínci svojimi prostredníkmi Jánom Hanušom, Michalom Rosinským, Martinom Staníkom, Jánom Mičiaňom, druhým Jánom Mičiaňom, Martinom Kurnášom, Andrejom Fia (Fria?) a Matejom Piovarčim ako svojimi vyslancami pre také transakcie a dohody vo zmysle Privilégia slobody rečených mešťanov Varíncov zišli sa na záväzkoch večitých a nezrušiteľných bodov.

Prvý bod: za náhradu zanedbaných služieb tohto roka, na ktoré boli totiž rečení Varínci mešťania povinovatí ,raz na vždy svojim zemepánom, - po traja dovedna a vyplatia 75 uhorských florénov.

Druhý bod: rečení Varínci budú povinovatí vyplatiť a zložiť dávku tohto roka na termíny svätého Juraja a Michala za zanedbané služby v pominutých rokoch až doteraz narostené, teda 150 zlatých dukátov bez každého vzpierania a odkladania predrečeným pánom svojim zemepánom, skosiť patričné lúky, iba ak by dakomu prisľúbili Spoločníci - zemepáni úľavu z ročitej dávky.

Tretí bod: Mlyn Varínčanov ostane obsadený v rukách rečených Zemepánov pod takou určitou podmienkou, aby dôchodky toho mlynára boli vynaložené na stavbu a potrebu hradu Starhradu. Inak však akékoľvek a všakové nároky vzniknuté vari následkom predchádzajúceho zanedbania alebo ublížení a pod akoukoľvek zámienkou činené proti tým Varínčanom rečeným pámi Zemepánmi, už sa zrušujú a navždy sa už umŕtvujú.

Štvrtý bod: Zbožie ľudovo zvané rež ako čisté žito, budú povinovatí ročite zosypať 75 mier inak lukno zvaných, jačmeňa spolu s ovsom podobne toľko rečeným Zemepánom. Tí istí Varínci podľa dávnej obyčaje to zložia v rokoch na sviatok Narodenia Panny Márie bez akéhokoľvek ubratia /umenšenia miery/.

Piaty bod: a tak starodávne ich privilégia pred ubéliou, ktoré udelili Varíncom ešte sedliakom Uhorskí králi, mocou krajinských zákonov boli už odohraté, ale aj v dôsledku ústupku ich terajších Zemepánov vo veci dávok /cenzus/ uvedených vo zmluvách spomenutých predchodcov Zemepánov, pred úradom ctihodnej Spišskej kapitule na ich dobro, teraz týmto kontraktom sú zrušené a pozbavené platnosti. Preto každé nárokovanie takých privilégií a spísaných dokumentov, terajším kontraktom sa rušia a Varínci sa zaväzujú na to prisahou svojim Zemepánom. Miesto toho sa dáva rečeným Varíncom nová Sloboda a to:

Oslobodenie od všetkých robôt a sedliackych služieb, vyjmúc ochotnosti na stavbu hradu. Oslobodení sú a vyňatí v obsluhách pri hostinách rečených zemepánov v čase varínskeho jarmoku. Z toho dôvodu rečení Varínci ako ročitý poplatok budú povinovatí zložiť a vyplatiť svojim Zemepánom 500 florénov bratislavskej hodnoty vo dvoch splátkach, jednu na sviatok bl. Juraja Vojaka a Mučeníka, druhú však polovicu na sviatok sv. Michala Archaniela.

Šiesty bod: Výčap piva spomínaných Varíncom sa dovoľuje ustavične slobodne vykonávať, ale tak, aby to vykonávali bez prekážania proti nárokom výčapne Zemepánov.

Siedmy bod: Majú sa skladať na sviatky, krsty, pohreby svojich Zemepánov ako prejav vd'aky a to primerane podľa svojho uváženia.

Osmy bod: Napokon v čase snemu a na slávnosti sviatočných oktáv ako aj v čase povstania do zbrane budú povinovatí primerane podliehať obmedzeniu.

Deviaty bod: Ak sa volakto z mešťanov previní v budúcnosti proti právu svojich Zemepánov sú povinní podriaďiť sa súdu za prítomnosti panského sudcu a sprisahaného prísediaceho tohože Trenčianskeho komitátu.

Desiaty bod: Avšak v čase vojny povinovatí sú Varínci pomáhať v obrane územia hraníc v prípade nedostatku potrebných služobníkov hradu podľa pradávneho zvyku a správcov hradu podporovať. Na svatosväté zachovanie neporušených a neodvolateľných týchto všetkých predmluvených a jednotlivých bodov zaviazali sa takisto rečení Zemepáni Pongrácovci, ako aj predmenovaní mešťania Varínci, sami aj svojich potomkov, podaním si rúk a tak sa zaručili pred nami. A my mocou a svedectvom tejto našej listiny potvrdzujeme v mene kráľovského práva.

Dané v Štubnianských Tepliciach dňa 18. mesiaca Októbra roku Pána 1666.

František Vesselény, vl. rukou -

prívesná pečať.

Zmluva bola dodatkom obnovená, doplňovaná a upravená v roku 1715, ktorú poznáme len s odvolaním sa, avšak zachoval sa dodatok Rozhodnutia s odvolaním sa na zmluvu z roku 1666, avšak bez dátumu.

Rozhodnutie

Transakcia predložená pred grófa palatína Františka Vesselényho v roku 1666 a pod literou A zapísaná, a to z oboch stránok, bola uznaná navždy a neodvolateľne platnú a takú trvajúcu, bár aj mešťania Varínci proti 6. bodu transakcie sa ponosujú v tom, že v neprestajnom výčape piva sú uznaní za správnených podľa rozhodnutia panského súdu r. 1738 a zapísaného v bode E, ktorý im zaručuje zachovať ustálený poriadok vo varení piva a výčape. Ich požiadavka práve preto zavedený správny poriadok transakcií nič neuberá na práve, aj keď v skutku predchádzajúce dovoľenie bolo účinné - učené tiež ako transakcia. Aby sa výčap vykonával bez každej prekážky panských výčapov popri oveľa početnejších výčapoch meštianskych je jasné - lebo predošlý zásah do rozhodnutia Panskej stolice /súdu/ z roku 1738 a prekročenie zákonitého predpísaného času zo strany mešťanov nielen, že nebolo reklamované, ba tým skorej sa mešťania s ním uspokojili bez akéhokoľvek apelovania na Župný súd.

Z toho nasleduje, že tak isto požiadavka mešťanov o zníženie na určitú peňažitú sumu pre hostiny, dary, ako aj trovy na snemy, stráže stavané v sídlach moderných Zemepánov môže sa uznať za pôvod a príčinu pomôcť podložených citovanou transakciou pod literou A, a v opravenej dohode pod literou B pred Panským súdom z roku 1768.

Takto menovaní občania Varína sa pokladajú aj naďalej za vyňatých blahoslávnou urbárskou reguláciou len v zmysle transakcie palatína v bode B a E a ako takými treba zaobchádzať.

Rozhodnutie bez dátumu, čo mohlo byť na ďalšej strane, ktorá sa nenachádza.

Poznámka:

Údaje uvedené v časti Urbárske spoločenstvo vo Varíne sú získané z Okresného archívu v Žiline a to zo zápisnice obce Varín z 1. 10. 1924 o licitácii pozemku Radinove pre prístav plti, taktiež 24. 2. 1933, Zápis o usporiadaní pozemkov a prevode na Urbár z 13. 1. 1926, Premeriavane pozemkov a usporiadanie medzi obcou a urbárom 21. 5. 1926. Licitácia poľovného práva zápis 21. 5. 1926, Vreštiaky v prospech Urbáru 5. 10. 1935, Inventúra obecného majetku a jeho zainventúrovanie s v bankách za pôžičky 28. 10. 1933 a zmluvne sa zaväzuje prispievať na školu 300 Kčs ročne 10. 5. 1935. Obec Varín sa rozhodla odpredávať uličky a splácať dlžobu 26. 6. 1934. Vládny komisár obce Varín sa rozhodol, že odkúpi poľnohospodárske nehnuteľnosti od bývalých židovských obyvateľov v katastrálnom území Varín od Štátneho pozemkového úradu a to dňa 10. 9. 1943 od Reginy Eichenbaumovej a spol. za 20 000 Kčs, Ireny Grossovej rod. Englovej za 20 000 Kčs, Ondreja Neumana za 10 000 Kčs, Edity Neumanovej za 5 000 Kčs, Viliama Zeljenku za 13 000 Kčs, Mórica Kulku a spol. za 500 Kčs, Berty Vielovej rod. Singerovej a Arpáda Biela a 25 000 Kčs, Vilmy Gyžovej rod. Neumanovej za 250 Kčs, Jozefa a Arpáda Lilienthála za 300 Kčs, Alfréda Kulku - dediča za 4 000 Kčs, Viktora Grosa za 5 000 Kčs, Šimona Engla, Ferdinanda Engla a Jozefa

Lilienthala a spol. v urbárskom zozname vlastníkov pod pol. 285, 286, 289 a to 10 urbárskych hlasov podielov za cenu 3 000 Kčs, Alfreda Kulku a spol. a to 4 1/2 podielov zo spoločenstva urbárskeho a pozemkového práva pod položkou 287 za cenu 1 350 Kčs., Reginy Eichenbaumovej a spol. 3 1/3 podielov zo spoločného urbárkeho horového a pasienkového práva zapísané pod položkou 288 za 1 000 Kčs. Zakúpenie týchto nehnuteľností politická obec uhradí z čiastky pokladničného zvyšku hospodárenia za rok 142, ktorý sa javí 560 605,50 Kčs a mimoriadneho prídely v roku 1942 v čiastke 365 423,75 Kčs. Pozemky sa využijú na stavbu ľudovej školy kultúrneho domu a otvorenie novej ulice a stavbu rodinných domov.